

**Politisk organisering i Trondheim,
alternative modeller og økonomiske konsekvenser**

Utredning fra en styringsgruppe nedsatt av formannskapet i Trondheim 2009

Styringsgruppens forord

Formannskapet nedsatte 16.09.2009 en styringsgruppe for å utrede politisk organisering etter 2011, og vedtok mandatet for styringsgruppens arbeid. Mandatet er gjengitt og blir drøftet under. Disse har vært medlem av styringsgruppen:

1. Knut Fagerbakke (SV), leder
2. Ole Kristian Lundereng (Ap)
3. Tone Sofie Aglen (Sp)
4. Merethe Baustad Ranum (H)
5. Jon Gunnes (V)

Vararepresentant for 1-3:

1. Harald Nissen
2. Arne Byrkjeflot

Vararepresentant for 4-5:

1. Kristian Dahlberg Hauge (FrP)
2. Odd Anders With (KrF)

Styringsgruppen har hatt god hjelp fra bystyresekretariatet ved Øyvind Øyen og Knut Ole Bleke, og fra rådmannen ved Ragnhild Setsaas. Styringsgruppen takker dem for det omfattende arbeidet de har bidratt med.

Dagens politiske styringsmodell for Trondheim kommune ble vedtatt i 1992, og er ikke vesentlig endret etter dette. Diskusjoner om innføring av parlamentarisme har ikke ført til vedtak om endring. Økonomiske forhold har nå aktualisert en gjennomgang, der en ser på modeller og kostnader ved den politiske organiseringen i Trondheim.

Styringsgruppen har lagt vekt på å finne fram til et avgrenset antall hovedmodeller for organisering av det politiske arbeidet. Modellene tar hensyn til vedtatte og foreslåtte mål om innsparing mht de samlede utgiftene til politisk virksomhet. Videre tar de hensyn til uttrykte ønsker om at en større del av ressursene frigjøres fra lønn og kan benyttes til annen drift. Samtidig drøftes enkelte sider ved nåværende politiske organisering, og mulige politiske og verdimeslige konsekvenser av de valg som nå kan gjøres.

I forbindelse med arbeidet er det gjennomført møter, orienteringer og invitasjoner til innspill fra bystyrets komiteer, råd og utvalg. Styringsgruppen har involvert alle partigruppene og partiorganisasjonene i arbeidet, og vil herved takke for alle innspill, erfaringer og kommentarer.

I arbeidet har styringsgruppens hatt som mål at alle folkevalgte skal ha muligheter til meningsfullt politisk arbeid, basert på det mandatet og den oppslutningen de har fått ved valg. Styringsgruppen har sett på vesentlige sider ved politikerrollen. Samtidig har det vært viktig for styringsgruppen å få belyst den politiske organiseringens rolle for å fremme et godt demokrati for alle innenfor de økonomiske rammene som til en hver tid er tilstede.¹

¹ Se f eks Hvor godt er lokaldemokratiet? Dokumentasjonsrapport fra et prøveprosjekt, UiO 2009

Som politikere har de folkevalgte flere viktige roller å virkeliggjøre:²

- Demokratiutviklerrollen
- Samfunnsutviklerrollen
- Velferdsutviklerrollen
- Styrings- og lederrollen og ansvaret som arbeidsgiver
- Ombudsrollen

For at de folkevalgte skal ha mulighet til å gå inn i de forskjellige rollene, må de ha kompetanse og tilrettelagte arbeidsvilkår. Styringsgruppen har lagt til grunn at politikerne i Trondheim skal ha gode arbeidsvilkår for å utføre sine verv som folkevalgte. Styringsgruppen har også lagt til grunn at de folkevalgte innen disse rammene skal ha mulighet til å arbeide for åpenhet, demokrati, maktfordeling, best mulige kommunale tjenester, og best mulig styring av kommunen.

Organiseringen av det politiske arbeidet skal støtte målene. De økonomiske og styringsmessige forutsetningene for det politiske arbeidet i bystyret skal så langt det lar seg gjøre, være klarlagt i god tid før nominasjonene til kommunevalget i 2011.

Et godt demokrati, med gode arbeidsvilkår både for posisjon og opposisjon er ikke gratis. Det er derfor viktig med en økonomisk ramme som gir muligheter for et visst frikjøp av politikere fra alle partier. Partiene og de folkevalgte skal, uavhengig av størrelse på partiene, ha mulighet til å arbeide for å nå sine mål, ut fra det enkelte partis grunnprinsipper og ideologi.

Trondheim 15. februar 2010

Merete Baustad Ranum

Knut Fagerbakke

Ole Kristian Lundereng

Jon Gunnes

Tone Sofie Aglen

Harald Nissen

Knut Ole Bleke

Øyvind Øyen

Ragnhild Setsaas

² Se f eks KRD (2007) Resultatledelse for lokalpolitikere, Veileder.

Innholdsfortegnelse

2	Sammendrag.....	6
3	Mandat, styringsgruppe, referansegruppe	7
4	Arbeidet med utredningen	10
4.1	Styringsgruppens arbeid.....	10
4.2	Drøfting av mandatet, avgrensninger	10
4.3	Oppbygging av rapporten / utredningen	10
5	Innledning	11
5.1	Rollefordelingen mellom politisk nivå og rådmannen	13
5.1.1.	Spørsmål og interpellasjoner og svar på disse.....	14
5.1.2.	Roller i budsjettbehandlingen.....	14
5.1.3.	Forholdet til mediene	15
5.1.4	Politikernes styrerepresentasjon	15
5.2	Rollefordeling mellom formannskapet og komiteene	16
5.3	Komiteenes rolle og funksjon.....	17
5.4	Godtgjøring, frikjøp og grupperessurs	18
5.5	Lovpålagte og ikke lovpålagte råd og utvalg	19
6	Politisk arbeid i dag, ønsker og innspill	20
6.1	Sammendrag : Fra komiteene	20
6.2	Sammendrag: Fra råd og utvalg	22
6.3	Sammendrag: Fra partiene.....	22
7	Valgmuligheter som er uavhengig av styringsform.....	25
7.1	Bystyrets størrelse	25
7.2	Kontrollkomiteens størrelse og sammensetning	28
7.3	Komiteenes størrelse og antall.....	29
7.4	Lovpålagte og ikke lovpålagte råd og utvalg	30
7.5	Godtgjøring, nivå og omfang.....	33
8	Valgmuligheter som gjelder formannskapsmodellen	37
8.1	Formannskapets størrelse og sammensetning	37
8.2	Saksgang og arbeidsdeling	38
9	Parlamentarisme - utredninger og erfaringer	39
9.1.	Parlamentarisme og formannskapsmodell	39
9.2.	Parlamentarismeutredningen 2002	39
9.3.	10 punkter om parlamentarisme – en sammenlikning av tre modeller	41
9.4.	Erfaringer fra Oslo og Bergen.....	42
10	Valgmulighetene innen en parlamentarisk modell	43
10.1	Byrådets størrelse	43
10.2	Saksgang og arbeidsdeling	43
10.3	Forretningsutvalg	43
10.4.	Varaordfører som komitéleder.....	43
11	Hovedalternativer	43
11.1	Avgrensninger.....	43
11.2.	Kostnader ved modellene.....	44
11.2.1	Gjeldende reglement	45
11.2.2	Konsekvenser av variasjoner innenfor de enkelte modellene	45
11.2.3	Forutsetninger for beregningene.....	45
11.3	Hovedmodeller.....	46
11.3.1	0-alternativet	46
11.3.2	Formannskapsmodell 73-9-alternativet	48

11.3.3	Formannskapsmodell 67-9-alternativet	49
11.3.4	Formannskapsmodell 59-9-alternativet	50
11.3.5	Formannskapsmodell 85-15-alternativet	51
11.3.6	Formannskapsmodell 67-15-alternativet	52
11.3.7	Parlamentarisme 85-alternativet.....	53
11.3.8	Parlamentarisme 73-alternativet.....	54
11.3.9	Parlamentarisme 67-alternativet.....	55
11.3.10	Parlamentarisme 59-alternativet	56
Tabellvedlegg:		57
Liste over STYRER, RÅD OG UTVALG		61
Litteraturliste		63
Vedlegg.....		64

2 Sammendrag

Kostnadene til politisk virksomhet påvirkes både av hvilken politisk styringsordning som velges, og deretter hvilket nivå og omfang godtgjøringen får. Bystyrets størrelse, som er vesentlig for kostnadene, må etter loven fastsettes innen 31.12 året før nytt valg.

Som utredningen viser, er valget mellom formannskapsmodell og parlamentarisme en annen vesentlig faktor for kostnadene. Men dette valget kan ikke avgjøres på forhånd, det står i prinsippet åpent helt fram til konstitueringen etter valget. Størrelsen på formannskapet avgjøres ved konstitueringen og kan endres ved hvert nytt valg, og størrelsen på byrådet, dersom man velger parlamentarisme, kan også endres underveis i valgperioden. Bystyret er ikke pålagt å ha et bestemt antall komiteer. Det er mulig å velge ordningen som Trondheim har, der alle bystyremedlemmer også sitter i en komité eller i formannskapet. Men for de fleste av disse elementene, som samlet utgjør vår styringsordning, det er også mulig å velge annerledes.

Godtgjøring for deltakelse i kommunestyre er lovfestet, men nivået er det opp til kommunestyret å fastsette. For avgjørelse om godtgjøring er det generelt ingen lovfestet frist, her kan bystyret gjøre vedtak når det er nødvendig.

Sett på denne bakgrunn kan styringsgruppen først og fremst gi råd om mulighetene for å få til en god kombinasjon mellom styringssystem og kostnader, der en også legger vekt på å frigjøre ressurser fra godtgjøring til annen drift av politisk virksomhet. De modellene som presenteres er kostnadsberegnet, men for å få det til, er mange forutsetninger innbakt. For å beregne forskjellene i kostnadene er godtgjøringen lagt til dagens nivå og omfang, med unntak av de forskjellene modellene automatisk gir. Her er valgmulighetene følgelig mye større enn det modellene viser, fordi valgmulighetene innenfor hver modell er så stor, og fordi en kan foreslå andre godtgjøringsnivåer og godtgjøringsprinsipper.

Styringsgruppen viser til konkrete forslag som er trukket fram i kapittel 5. Disse dreier seg også om forhold som bør vurderes uavhengig av styringsmodell.

I kapittel 10 foreligger det beregninger knyttet til modeller med hhv 85, 73, 67 og 59 medlemmer i bystyret. Det er modeller med hhv 11, 9 og 15 medlemmer i formannskapet, og kontrollkomiteen varierer fra dagens 7 der alle er fra bystyret, til modeller med tre fra bystyret og resten (fritt valgt antall) er eksterne medlemmer.

For parlamentarisme er det beregninger knyttet til modeller med hhv 85, 73, og 67 medlemmer i bystyret. Det er valgt å kostnadsberegne byråd med 7 medlemmer. Også her kan kontrollkomiteens sammensetning varieres.

Med dagens godtgjøringsnivå og forutsetninger, varierer kostnadene fra 17,7 mill, til 29,7 mill. Den dyreste modellen må dessuten plusses på et ukjent antall utredere for bystyret, her forsiktig satt til 5, beregnet til minst 3 mill kroner.

Vesentlig innsparing kan oppnås ved å gå tilbake til godtgjøringsnivået fra 2007, enten fullstendig eller delvis. Vesentlig innsparing kan også oppnås i en formannskapsmodell ved å redusere fra 11 til 9 medlemmer.

3 Mandat, styringsgruppe, referansegruppe

Formannskapet gjorde 16.09.09 vedtak om mandat og styringsgruppe med mer for å utrede ny politisk organisering fra 2011. Vedtak:

- 1. Formannskapet vedtar framlagte forslag til mandat for utredningen av det politiske systemet i Trondheim kommune.*
- 2. Utredningen legges fram senest 15.februar 2010.*
- 3. Det nedsettes en styringsgruppe på 5 personer. Referansegruppa består av gruppeledermøtet*

Vedtatt mandat for styringsgruppe – politisk organisering

1. Rolle og ansvar

Styringsgruppen skal sørge for at utredningen blir et bredt og godt grunnlag for bystyrets beslutning av ny politisk organisering fra 2011. Grappa skal ikke innstille på en modell, men sørge for at flere ulike modeller blir utredet. Ordfører, styringsgruppens leder og rådmannen avklarer ressursbruk.

2. Omfang og avgrensing

Gjennomgangen skal utrede blant annet størrelsen på bystyret, komiteer, formannskap og utvalg. Det skal også utredes arbeidsfordelingen mellom de ulike organene, samt ulike hovedmodeller for styring. Utredningen skal også utrede utvalg og komiteers arbeid, sammensetning, samt forhold til rådmannen.

Styringsgruppen skal sikre dialogen med partiene, gruppene i bystyret, komiteene og utvalga. Styringsgruppen skal også sikre at innspill og synspunkter fra rådmannen der denne er berørt, innarbeides i utredningen.

3. Økonomiske forhold

Medlemmer av styringsgruppen får ikke godtgjøring for arbeidet. Det enkelte parti har grupperessurser som kan disponeres til dette hvis man velger å ikke benytte seg av noen som allerede har frikjøp. Administrative kostnader for utvalget innarbeides innenfor politisk område sitt vedtatte budsjett. Leder for grappa avklarer med ordfører kostnader ut over alminnelige driftskostnader.

Ordfører, styringsgruppens leder og rådmann avklarer ressursbruk. Det benyttes interne krefter hos bystyresekretariat og rådmann. Utredningen forutsettes å skje innenfor allerede vedtatte økonomiske rammer.

4. Tidsavgrensning

Utredningen leveres senest 15.februar. Utredningen er fra det tidspunktet et offentlig dokument. Dokumentet er en del av saken som ordføreren fremmer for bystyret før påske.

Til styringsgruppe velges:

- 1. Knut Fagerbakke (SV), leder*
- 2. Ole Kristian Lundereng (Ap)*
- 3. Tone Sofie Aglen (Sp)*
- 4. Merethe Baustad Ranum (H)*
- 5. Jon Gunnes (V)*

Vara for 1-3:

- 1. Harald Nissen*
- 2. Arne Byrkjeflot*

Vara for 4-5:

- 1. Kristian Dahlberg Hauge (FrP)*
- 2. Odd Anders With (KrF)*

Saksutredningen for formannskapsaken er gjengitt under:

Bakgrunn:

Bystyret vedtok i sak 37/09 følgende:

Som føring i vedtatt budsjett er lagt inn at det skal ses på kostnadsnivået totalt, fordeling mellom partier i forhold til størrelse og forholdet mellom frikjøp og tilskudd til partiarbeid.

Saken skal utrede mulig reduksjon i antall bystyremedlemmer, formannskapsmedlemmer, ikke lovpålagte komiteer og utvalg, samt prinsipper for godtgjøring.

Ordføreren vil anbefale at flest mulig spørsmål utredes i denne utredningen, slik at bystyret står fritt i å fatte de nødvendige vedtak når saken kommer til behandling. Derfor vil det forberedende arbeide være å sikre at alle spørsmål blir utredet og at ulike modeller skisseres. Ordføreren vil etter at utredningen er ferdigstilt legge fram innstilling for bystyret til behandling.

Fakta:

Trondheim bystyre består av 85 representanter og er den største direkte folkevalgte forsamling i Norge etter Stortinget. Trondheim har imidlertid ikke bydelsutvalg slik andre byer har valgt. Trondheim er også den største byen som styres etter formannskapsprinsippet og ikke gjennom parlamentarisme.

Trondheim kommune har ikke hatt en totalgjennomgang av det politiske systemet siden bystyret behandlet sak 75/02 "Spørsmål om innføring av parlamentarisme" 13.06.2002. Det har gjennom årene blitt gjort endringer og justeringer på enkeltområder. Parlamentarisme har blitt tatt opp gjennom flere interpellasjoner i bystyret.

De førende prinsipper fra 1992 om arbeidsfordelingen mellom formannskap, komiteer og bystyret ligger imidlertid fast også i dagens system. Spørsmål om parlamentarisme ble utredet grundig i en rapport datert september 1998. Dette arbeidet kan oppdateres og kan gå inn i totalutredningen. I 2009 er budsjett for politisk virksomhet kr 965.000 lavere enn i 2008. Budsjettet for 2010 legger opp til en innsparing på kr 1,64 mill i forhold til rammen gitt for 2011 i vedtatt økonomiplan.

Bystyret har i sak 37/09 lagt føringer i krav om innsparing fra 2011 som medfører at

styringssystemet må diskuteres for å redusere kostnader. Kostnader knyttet til drift er skåret så tøft for 2009 at gjennomgangen for kommende år bør overføre noe mer til drift. Det er uheldig at nærmest hele budsjettet går til godtgjøringer og lønn, og ikke gir rom for politisk aktivitet for øvrig.

I sak 37/09 forutsettes det at ordføreren legger frem sak for bystyret i løpet av vinteren 2009/10.

Kommentarer:

Ordføreren foreslår at det nedsettes en politisk sammensatt styringsgruppe for utredningen. Styringsgruppen skal sørge for at både partier, komiteer og utvalg blir hørt og gir innspill i hva som skal utredes. Oppdraget er å utrede så bredt at bystyret står rustet til å vurdere alle spørsmål på grunnlag av utredningen og ordførerens innstilling i saken. Det er en fordel at utredningen er så åpen som mulig, derfor legges det ikke opp til at styringsgruppen skal innstille på modell, men derimot sørge for at flere mulige modeller utredes. Dette er også en forutsetning i forhold til å nedsette en bredes mulig gruppe uten at den blir for stor. Dermed kan forhåndstallsprinsippet fravikes, nettopp fordi det ikke skal innstilles på en bestemt modell. Dette må komme gjennom ordførerens innstilling og arbeidet i komiteer og bystyrets beslutning.

Ordføreren har drøftet hovedprinsippene og organisering i gruppeledermøte 31.august då. Ordføreren legger derfor fram vedlagte mandat og foreslår en styringsgruppe på 5 personer med gruppeledermøtet som referansegruppe. Det forutsettes at styringsgruppen orienterer referansegruppa jevnlig.

Vi har gjennom bystyresak 84/09, behandlet 18.06.2009, hatt en gjennomgang av ikke lovpålagte utvalg, og i sak 94/09 fattet vedtak ut fra konsekvensene av ny Plan og bygningslov. Disse peker på behov for vurdering av utvalga og arbeidsfordeling i forhold til Bygningsråd mv. Dette må også tas inn i utredningen. Selv om vi har en rekke lovpålagte utvalg, kan det være grunn til å gjennomgå hvordan disse fungerer og hvordan de eventuelt kan organiseres for å styrke arbeidet. Dette både i forhold til de politiske organene, men også i forhold til saksforberedende og utøvende arbeid hos rådmannen. Antall medlemmer i utvalg må også vurderes.

Det er ikke gjennomført en prinsipiell gjennomdrøfting av godtgjøring for hele systemet. Derfor bør også prinsipper for dette tas opp i utredningen. Det betyr ikke fastsetting av kronebeløp, noe bystyret gjør etter forslag fra godtgjøringsutvalget. Derimot bør prinsipper som hva skal ligge til grunn for godtgjøring, honorar fra styrer/råd for politikere som er heltidslønnet av kommunen i kommunale selskap, prinsipper rundt godtgjøring av valgmedarbeidere som hever kommunal lønn i tillegg til godtgjøring mens privatansatte blir trukket i lønn osv. Det er en rekke prinsipielle spørsmål bystyret bør se i sammenheng og diskutere på generelt grunnlag. Totalomfanget av godtgjøring veid opp mot drift av politiske organer bør også vurderes.

Ressurstilgang for utredningen styres av ordføreren, utvalgets leder og rådmannen. Ressurser fra både bystyresekretariat og rådmann er nødvendig for en slik bred utredning. Utredningen skal gjennomføres på 6 mnd og vil derfor ha behov for utredningskapasitet langt ut over det bystyresekretariatet har mulighet til å stille. Det er ikke aktuelt å kjøpe inn utredningskapasitet i den økonomiske situasjonen kommunen er i. Ordføreren vurderer at kommunen har kompetansen internt og vil sammen med leder og rådmannen avklare behov og omfang av ressurser som stilles til disposisjon. Leder for styringsgruppen og ordføreren har ansvar for å avklare økonomiske spørsmål tilknyttet utredningen.

Endelig rapport fra arbeidsgruppen må leveres 15. februar 2010, slik at saken kan legges fram av ordføreren før påske. Dette er nødvendig for å få vedtak på bystyrets sammensetning, som vil være viktig før partiene går i gang med nominasjonsprosessene fram mot valget i 2011.

Ordføreren i Trondheim, 07.09.2009

Rita Ottervik, ordfører

4 Arbeidet med utredningen

4.1 Styringsgruppens arbeid

Styringsgruppen har hatt 12 møter. Arbeidet har bestått i å drøfte og tolke mandatet, bestille utredninger fra administrasjonen og drøfte innhold og framstillingsform. Styringsgruppens medlemmer har besøkt bystyrets komiteer og anmodet disse, kommunens råd og partiene om innspill. Styringsgruppen har innhentet informasjon om andre byers politiske organisering. Det er avholdt ett møte med referansegruppen som består av alle partienes gruppeledere.

4.2 Drøfting av mandatet, avgrensninger

Styringsgruppen har drøftet mandatet og ser at det er svært omfattende. Det har vært nødvendig å avgrense utredningen i forhold til det som er mulig og hensiktsmessig å ta med. Således er ordninger med bydelsutvalg, direktevalgte eller oppnevnte, ikke utredet, da det ikke ligger innefor mandatet, og heller ikke er registrert stor interesse for slike ordninger blant partiene i bystyret. Av samme grunn har styringsgruppen ikke lagt arbeid i utredning knyttet til direktevalg av ordfører.

Det er først og fremst arbeidsmengden som har stoppet utredning i detalj av kommunens deltakelse i ulike styrever ut over de sentrale råd og utvalg. En slik gjennomgang av hvor kommunen er representert bør redegjøre både for historiske årsaker til at nettopp kommunen er der, og institusjonenes mandater. Deretter bør en drøfte om det er hensiktsmessig å oppnevne kommunale representanter til disse. Her bør både innflytelse, kontakt og samarbeid, samt rekruttering i forhold til politiske oppgaver belyses.

Når det gjelder hva som kan være mulige alternativer for organisering av det politiske arbeidet i Trondheim bystyre, sier Kommunelovens kapittel 2 at bystyret i utgangspunktet står nokså fritt til å organisere virksomheten gjennom å opprette utvalg, komiteer eller andre organer. Styringsgruppen har likevel tatt utgangspunkt i kjente modeller, som formannskapsmodell med komiteer, slik vi har i dag, og en parlamentarisk modell, slik den er utredet og dessuten praktiseres i andre store byer. Det er ikke utredet modeller som benytter hovedutvalg, slik kommunen hadde før 1992.

4.3 Oppbygging av rapporten / utredningen

I kapittel 5 drøfter styringsgruppen vesentlige tema i mandatet. Kapittel 6 gjengir hovedtrekkene i de innspill styringsgruppen har fått fra komiteene, rådene og partiene. Kapittel 7 gjennomgår valgmuligheter som er uavhengig av spørsmålet om parlamentarisme eller formannskapsmodell. I kapittel 8 gjennomgås valgmuligheter som bare gjelder formannskapsmodellen, mens kapittel 9 redegjør for parlamentarismemodeller. I kapittel 10 drøftes valgmulighetene innenfor parlamentarismemodeller. Kapittel 11 gir hovedmodeller for politisk organisering og kostnadene knyttet til disse.

5 Innledning

Trondheim bystyre består av 85 representanter og er den største direkte folkevalgte forsamling i Norge etter Stortinget. Trondheim er den største byen som styres etter formannskapsprinsippet og ikke gjennom parlamentarisme. Trondheim har ikke direktevalgte bydelsutvalg, eller politisk oppnevnte bydelsråd slik hhv Oslo, Bergen og Stavanger har valgt å ha. Til tross for bystyrets størrelse, har innbyggerne i Trondheim derfor færre politikere totalt å henvende seg til, enn det innbyggerne i Oslo, Bergen og Stavanger har.³

Oslo og Bergen har valgt parlamentarisme som styresett for kommunen. Et parlamentarisk styresett skiller seg først og fremst fra formannskapsmodellen gjennom ansvaret og rollen det politiske byrådet (byregjeringen) har. I en formannskapsmodell velger kommunestyret et formannskap av og blant sine medlemmer, og formannskapet settes sammen etter forholdstallsprinsippet. I de aller fleste tilfellene fører dette til at både posisjon og opposisjon er representert. Bystyret kan ikke skifte ut formannskapet i løpet av valgperioden, fordi formannskapet ikke kan kastes. I formannskapsmodellen ledes administrasjonen av en rådmann som er ansatt, ikke folkevalgt. I formannskapsmodellen får både posisjon og opposisjon rådmannens forslag til vedtak framlagt samtidig, og forhandlingene skjer for åpne dører.

I den parlamentariske modellen finner byrådslederen, som utnevnes av bystyret, sine byrådsmedlemmer innenfor eller utenfor bystyret. Både i Oslo og Bergen er det nok å være valgbar for å sitte i byrådet. Det er byrådet som beslutter hva som skal legges fram for bystyret til vedtak. Det finnes ingen rådmann, og det faglige rådet administrasjonen har gitt byrådet blir ikke kjent, fordi innstillingen er politisk bearbeidet i byrådet før den legges fram for bystyret.

Ordførerens, bystyrets og komiteenes rolle endres på bakgrunn av dette, og det blir viktig for bystyret å følge med på hva byrådet gjør. Bystyrets administrasjon blir større, fordi det er behov for faglig "moteekspertise" som kan vurdere byrådets innstillinger.⁴ Kommuneloven setter vilkår om gode arbeidsforhold og administrativ støtte for opposisjonen i en parlamentarisk modell.⁵ Kommunestyret kan kaste byrådet gjennom mistillit i valgperioden.

Trondheim kommune praktiserer en variant av formannskapsmodellen som ofte benevnes som formannskapsmodell med komiteer, eller bare komitémodell, der komiteene innstiller til bystyret. Stavanger har den andre formannskapsmodellen med hovedutvalg, der formannskapet er det organet som innstiller til bystyret. I det følgende vil begrepet formannskapsmodell, når ikke annet er sagt, i denne rapporten bety formannskapsmodell slik den praktiseres i Trondheim.

³ Jfr Utrykte vedlegg, som også finnes på byenes nettsider: Slik styres Oslo, Styringsssystemet i Bergen kommune, Slik styres Stavanger.

⁴ Bergens bystyresekratariat vokste fra 8 til 29 stillinger på få år etter overgangen til parlamentarisme

⁵ Kommuneloven §21

Frem til 1992 ble Trondheim kommune styrt etter en hovedutvalgsmo­dell. Vedtak i 1991 tilrettela for den komitémodellen vi har i dag. De førende prinsip­per om arbeidsdelingen mellom formannskapet, bystyrets komiteer og bystyret lå i dette vedtaket, og er i store trekk fortsatt de samme. I 1997 evaluerte bystyret "Nye Trondheim", og i den forbindelse gjorde bystyret en rekke vedtak knyttet til politisk og administrativ organisering. Der ble det bl a fastslått at bystyresakene ikke skulle behandles i formannskapet før de ble sendt til komiteene.⁶ Gjennom årene etter 1992 er det gjennomført mindre endringer og justeringer på enkeltområder.

Spørsmålet om å innføre parlamentarisme ble grundig utredet høsten 1998, og en modell for parlamentarisme i Trondheim ble utredet pånytt i 2002 (Bragstadutvalget).⁷ Bystyret har ikke foretatt noen omfattende gjennomgang av det politiske styringssystemet siden bystyret behandlet denne utredningen. Forslag om å innføre parlamentarisme er regelmessig fremmet og votert over i bystyret, fordi dette er en forutsetning for at det skal være mulig å beslutte innføring ved inngangen til ny bystyreperiode. Det er på denne måten teknisk tilrettelagt for å innføre parlamentarisme. Parlamentarisme er ikke vedtatt innført i Trondheim.

I 2009 ble budsjettet for politisk virksomhet redusert med en knapp million kroner i forhold til i 2008. Innsparingene skjedde gjennom reduksjon av utgiftene i bystyresekretariatet, kontrollkomiteens sekretariat, og gjennom streng prioritering av driftsutgifter som reiser mv. Budsjettet for 2010 legger opp til en innsparing på 1,64 mill kroner. Bystyret har i sak B nr 37/09 lagt føringer om ytterligere innsparing fra 2011. Dette medfører at hele det politiske styringssystemet og godtgjøringen må diskuteres.

Ressursene som var disponible til andre formål enn lønn og godtgjøring var sterkt redusert i 2009. Dette ble opplevd som problematisk for partiene både i posisjon og opposisjon. Utredningen skal derfor legge til rette for både å redusere den samlede utgiften fra 2011, men også øke muligheten ulike typer politisk aktivitet ut over godtgjøring.

Styringsgruppen har drøftet dagens politiske organisering basert på erfaringene til de enkelte medlemmene i gruppen og i forhold til innspill som er kommet fra komiteene, rådene, partiene og andre. Det må understrekes at det ikke nødvendigvis er enighet i styringsgruppen om hva som er de beste løsningene i forhold til dilemmaer og ordninger som er drøftet. Likevel er det stor enighet om hva som er de viktige momentene å ta med i en slik diskusjon.

Styringsgruppen har blant annet drøftet følgende vesentlige tema:

- Rolledelingen mellom politisk nivå og rådmannen
- Rolledeling mellom formannskapet og komiteene
- Komiteenes rolle og funksjon
- Godtgjøring, frikjøp og grupperessurs
- Lovpålagte og ikke lovpålagte utvalg

⁶ Sak B nr 55/97

⁷ Sak B nr 75/02 "Spørsmål om innføring av parlamentarisme"

5.1 Rollefordelingen mellom politisk nivå og rådmannen

Det er stor allmenn enighet om at politikere skal unngå saksbehandlerrollen og at rådmannen skal unngå politikerrollen. Styringsgruppen mener at dette er uproblematisk og greit praktisert i de fleste sakene som behandles. Trondheim kommunes delegasjonsreglement gir også rådmannen stort handlingsrom og muligheter til å foreta administrative avgjørelser.

Likevel ser styringsgruppen at forholdet mellom politikk og administrasjon løpende utfordres, f eks i forhold til dette:

- Diskuteres det for mye rundt detaljene i de politiske sakene som behandles?
- Er politikerne for tett på rådmannen for å legge føringer for sakene før rådmannen er ferdig med saksbehandlingen?
- Er rådmannen for tett på politisk ledelse før sakene legges fram til politisk behandling, og går dette i tilfelle ut over rådmannens uavhengighet og faglige integritet?
- Hvem er premissleverandør? Sier politikerne bare ja eller nei til rådmannens forslag, og tar de i liten grad initiativ til saker selv?

Både hovedutvalgsmodellen og komitémodellen vi har i Trondheim, ble i sin tur foreslått og begrunnet med at politikerne lettere skulle konsentrere seg om prinsippaker og ikke være så opptatt av enkeltsaker og detaljstyring.⁸ Det er lett å forstå at politikere i likhet med de fleste andre kan bli opptatt av detaljene i politikken. Jo mer diskusjonen nærmer seg de praktiske konsekvensene, jo lettere er det å delta. Samtidig må nok rådmannen også bære noe av skylden for at debattene handler om detaljer, når saksframleggene drøfter nettopp slike detaljer.

Styringsgruppen har fått innspill om og eventuelt hvordan administrasjonen og politisk ledelse i komiteene kan legge til rette for politisk involvering tidlig i en saksutredning. Styringsgruppen mener det er riktig og viktig at komitémedlemmene orienteres om større saker som kommer til behandling i framtida. Styringsgruppen mener imidlertid at det er like viktig at rådmannen etter en slik orientering fremdeles står fritt til å fremme sitt beste faglige råd uten andre bindinger enn de som alt ligger i politiske vedtak i saken.

En rådmann skal være lojal mot det til enhver tid sittende styre og følge opp politiske vedtak og føringer. Rådmannen har imidlertid alltid plikt til å gi råd dersom det er ufornuftig eller ulovlig å gjennomføre det som foreslås vedtatt.

Både administrasjonen og politikerne deltar i og tilrettelegger for orienteringer, åpne høringer, møter og debatter i saker der innbyggere og brukere er engasjerte. Her ser styringsgruppen at det er nødvendig å definere både hvilken arena møtet foregår på og hvem som er arrangør. Med uklare definisjoner, oppstår det lett en uheldig rolleblanding der både administrasjonen og politikerne kan føle seg satt i en klemme. Når komiteen er arrangør, bør komiteens medlemmer sitte i panel og være de som deltar i drøftingene med publikum. Rådmannens representanter bør bidra med fakta og saksinformasjon, men i debattene må politikerne delta, ikke rådmannen.⁹ Styringsgruppen foreslår at retningslinjene for komiteenes høringer gjennomgås og vurderes.

På samme måte ser styringsgruppen at det er uheldig at enkeltpolitikere deltar sammen med brukere i møter om tjenesteyting til enkeltindivider. At politikere vil stille spørsmål om de

⁸ Det lokale folkestyret i endring? NOU 2006:7, kapittel 5

⁹ Se også Det lokale folkestyret i endring? NOU 2006:7, kapittel 4

konkrete sakene er noe annet. Men deltakelsen sammen med brukeren i møtet med tjenesten er uheldig, fordi politikeren lett får en dobbeltrolle.

Trondheim kommune deltar i økende grad i samarbeidsorganer sammen med andre kommuner eller sammen med næringslivet og andre vesentlige aktører, lokalt, regionalt og nasjonalt. I forhold til deltakelse på disse arenaene er det flytende grenser mellom ordførers og rådmannens roller som kommunens, byens, eller regionens representanter. Arbeidet krever tett samarbeid og avklaringer, og i forberedelsene brukes de politiske og administrative ressursene om hverandre.

Styringsgruppen vil presisere at det er stor forskjell på å utrede saker med faglige vurderinger for politiske vedtak, og det å representere kommunen utad. I det utadrettede arbeidet er det ikke like hensiktsmessig å praktisere tydelige skiller mellom politisk og administrativt arbeid. Ofte er denne virksomheten uansett politisk i sin natur, og i de fleste tilfellene også forankret i politiske vedtak.

Alle spørsmål som er drøftet over har sammenheng med at styringsgruppen ønsker å bidra til et bevisst og tydelig skille mellom politikk og administrasjon. Samtidig er styringsgruppen opptatt av å forebygge beskyldninger om uheldig samrøre mellom politikk og administrasjonen.

5.1.1. Spørsmål og interpellasjoner og svar på disse

Det er i stor grad enighet i styringsgruppen om at spørsmål og interpellasjoner som har et politisk innhold bør besvares av ordfører eller varaordfører og ikke av rådmannen. Her synes styringsgruppen at det har vært en riktig utvikling over noen år, men mener det fremdeles kan være grunnlag for å vurdere praksis med dette for øyet.

Selv om avgjørelsen kan være vanskelig, stiller styringsgruppen spørsmål om det ikke er mulig for ordfører å avvise flere spørsmål som stilles til formannskapet eller bystyret. Mange av disse kunne sannsynligvis sendes direkte til rådmannen for svar. Noen spørsmål kunne henvises til komiteene. Dette skal selvfølgelig balanseres mot rollen til f.eks. formannskapet som driftsstyre, og muligheten til å stille spørsmål om hvordan politiske vedtak er fulgt opp.

5.1.2. Roller i budsjettbehandlingen

I budsjettbehandlingen er saksgangen annerledes enn i andre saker: Det er formannskapet som innstiller overfor bystyret. Styringsgruppen har vurdert dagens praksis der formannskapet ikke egentlig tar stilling til budsjettet, men bare sender rådmannens forslag til bystyret.

Partiene og samarbeidskonstellasjonene offentliggjør sine budsjettinnstillinger bare få dager før bystyrets behandling. Styringsgruppen vil peke på at denne praksisen bør vurderes pånytt, da det verken er i tråd med kommunelovens bokstav, der formannskapet skal innstille,¹⁰ og heller ikke er noen god oppfølging av lovens intensjon. Det er verken åpenhet eller tid nok til at organisasjoner, brukergrupper og andre interessenter får mulighet til å ta opp forslaget med politikerne.

Rådmannen har en vesentlig rolle når budsjettet legges fram til politisk behandling. I oktober/november når budsjettet offentliggjøres, holder rådmannen en innledning som redegjør for budsjettframlegget. Styringsgruppen vil peke på at det ikke lenger er helt klart hvem som er målgruppen, når formannskapet, tillitsvalgte, media og andre inntar bystyresalen.

¹⁰ Kommuneloven §§ 44.6 og 45.2,

Styringsgruppen mener det prinsipielt riktige vil være at budsjettframleggingen skjer i et eget bystyremøte med pressen som tilhørere på vanlig måte, mer likt det Stortinget og flere byer gjør.

¹¹ Det kan vurderes å gi partiene taletid til spørsmål og kommentarer uten debatt, og mediene kan få sine intervjuer etter framleggingen på vanlig måte.

Hvis dette tas til følge, blir det unaturlig at rådmannen holder nok en lengre innledning for bystyret i desember når budsjettet behandles. På dette tidspunktet bør debatten være preget av politikk.

Komiteene har ingen rolle i dagens budsjettbehandling. En måte å involvere komiteene kunne være å la dem sende innspill og forslag til formannskapet før innstilling til bystyret. Her kan det bli utfordrene å få til en logistikk som gir det enkelte komitémedlem et godt grunnlag for slike innspill, mens partiene og samarbeidskonstellasjonene fremdeles er i arbeid med sine forslag.

5.1.3. Forholdet til mediene

Trondheim kommunes virksomhet følges nøye av mediene. Ved spørsmål er det oftest rådmannen som svarer vedrørende tjenesteyting og andre forhold, uavhengig av om innholdet i spørsmålet er knyttet til konsekvenser av politiske vedtak eller ikke.

Styringsgruppen stiller spørsmål om det ikke er riktigere at kommunens politiske ledelse i større grad enn i dag besvarer henvendelser fra media, enten det gjelder gode eller dårlige nyheter. Samtidig innses styringsgruppen at mediene selv langt på vei styrer hvem de henvender seg til. Det vil ikke alltid være lett for rådmannen å vise til ordføreren når svarene kreves og tiden er knapp.

I mange saker kan kommunen fortsatt tjene på å være mer proaktiv med informasjon, og dette gjelder også informasjon fra de politiske organene.

5.1.4 Politikernes styrerepresentasjon

Trondheim kommune oppnevner i hver valgperiode en rekke representanter til kommunale foretak, stiftelser og aksjeselskap. Vervene fordeles på partiene, som deretter foreslår sine kandidater. Det er gjennomført opplæring som både er god og relevant, men det er likevel kommet innspill fra partiene om at det er behov for å gi de valgte representantene mer kompetanse for de vervene de får. Det er spesielt viktig å ha kunnskap om selve styrearbeidet og hvilken rolle de skal innta som kommunens representant. Dette kan variere med selskapsform.

Enkelte av selskapene kommunen har styremedlemmer i søker om kommunale tilskudd til driften. Den politisk oppnevnte representanten vil kunne oppleve habilitetsproblemer. I tillegg har styremedlemmer i stiftelser, aksjeselskaper og kommunale foretak et betydelig personlig (økonomisk) ansvar. Her kan det gjøres mer for å klargjøre rollene og skolere de som får verv i styrene.

Enkelte kommunalt oppnevnte styremedlemmer stiller også spørsmål om det er for mange politikere i styret og om de skal motta styrehonorar hvis de alt er kommunal heltidspolitiker. I tillegg spørres det om forsikringsordninger som kan dekke tap som følge av personlig ansvar. Styringsgruppen går ikke videre inn på dette, men ser at området med fordel kunne utredes.

¹¹ På Stortinget, i Oslo, Bergen og Stavanger legges budsjettet fram for hele den folkevalgte forsamlingen. Noen steder gis det adgang til spørsmål fra partiene, uten adgang til debatt.

5.2 Rollefordeling mellom formannskapet og komiteene

I Trondheim kommunes vedtatte politiske styringssystem er det to besluttede organer, bystyret og formannskapet. Så godt som all myndighet som kan delegeres til formannskapet, er delegert. Alle saker som skal til bystyret starter sin behandling ved at formannskapet videresender saksdokumentene til rett bystyrekomiteé (eventuelt flere komiteer), slik at komiteen kan innstille til vedtak i bystyret. Unntaket er budsjett, årsrapport og regnskap, der formannskapet innstiller til bystyret.

I de fleste sakene som blir videresendt til bystyret via komité, er det liten eller ingen debatt i formannskapet. Når saker ikke diskuteres, bare ekspederes, er det fordi det både er et mål og en innarbeidet praksis at formannskapets medlemmer ikke skal påvirke behandlingen i komiteene med for sterke føringer.¹² Medlemmene i komiteene skal ha et meningsfylt politisk arbeid med stor innflytelse over de politiske vedtakene. Det var Stortinget som var modell for utformingen av komiteenes rolle, der målet er at komiteen skal fungere som politisk verksted.

Det oppleves som et dilemma for medlemmene i formannskapet at de ikke skal markere partiets politikk når saker står på sakskartet. For noen partier blir dette forsterket av at partiet ikke er representert i komiteen som skal behandle saken. Her vil styringsgruppen minne om at halvparten av bystyrets partier ikke har representanter i formannskapet heller. Denne halvparten består nettopp av små partier, som derfor bare deltar i noen få komiteer. Dette er et resultat av den maktfordelingen valgresultatet gir.

Noen saker oppleves som så viktige at politiske signaler fra de forskjellige partiene må synliggjøres i forkant av den videre politiske prosessen. Andre saker er gjenstand for politiske forhandlinger, og posisjon og opposisjon ønsker å redegjøre for sine standpunkt. Synliggjøring og markering ser ut til å være viktige årsaker når det tas initiativ til debatter i formannskapet om bystyresakene. Her skal en heller ikke glemme at mediene alltid følger formannskapets møter. Ordføreren bidrar oftest til at debattene ikke får utvikle seg så langt i slike tilfeller.

For utenforstående tilhørere er det antakelig umulig å finne ut om eller når formannskapet faktisk vil diskutere en sak som skal videresendes til bystyret. Ren ekspedering til komiteene fører tidvis til undring og misnøye blant tilhørere og media som har møtt opp og venter på avklaringer av saker de er opptatt av. Formannskapets taushet fører på sin side sjelden til større interesse for arbeidet i komiteene. Det er et faktum at det mer unntaksvis er tilhørere i komitémøtene.

Det er kommet innspill om at det bør gjøres endringer i dagens ordning for å vitalisere og ansvarliggjøre komiteene mer. Slik vitalisering har vært et uttrykt mål i hele den tiden kommunen har praktisert den nåværende politiske styringsmodellen. Det foreslås at ordføreren kan sende sakene direkte fra rådmannen til komité uten å gå veien om formannskapet. En variant av dette kunne være at ordføreren avgjør hvilke saker som kan gå rett til komitébehandling, med liste til formannskapet, slik at medlemmene skal kunne stille spørsmål ut fra lista.

Som argument mot å sende sakene direkte til komiteene, anføres at formannskapet fungerer som kvalitetssikrende ledd, og at et antall saker hvert år sendes tilbake til rådmannen fra formannskapet uten å bli behandlet. I motsatt retning er det også kommet innspill med forslag om at formannskapet alltid skal votere over innstillingen fra rådmannen, før sakene blir videresendt til komité.

¹² Vedtatt i sak B nr 55/97

Styringsgruppen har også fått innspill som kan medføre en mer grunnleggende endring av forholdet mellom formannskapet og komiteene. Forslaget innebærer et formannskap på 15 medlemmer. Dette formannskapet vil en få større politisk bredde enn det vi har i dag. I en slik modell vil det mest sannsynlig også bli mulig å være komitéleder / sitte i komité og være formannskapsmedlem samtidig. Formannskapet ville antakelig behandlet bystyresakene.

Det er ikke mulig innefor nåværende økonomiske rammer å gjøre et formannskap på 15 til heltidspolitikere. Dersom dette store formannskapet fikk frikjøp på 40 pst av godtgjøringen (tilsvarende dagens komitéledere / gruppeledere), blir modellen økonomisk håndterlig. Det ville fortsatt være mulig å holde møtene på dagtid. For noen ville det rett nok bli vanskelig å kombinere jobb og det politiske vervet.

Med en så bred representasjon, kunne formannskapsmøtene bli en verdifull generell informasjonskanal. Med 15 som ber om ordet, ville møtene bli mer tidkrevende enn i dag. Det ville også være en risiko for at formannskapsmedlemmer med verv i komiteene ville fremstå som en politisk elite. Formannskapets rolle som bygningsråd ville måtte vurderes. Modellen synliggjøres og kostnadsberegnes i kapittel 11.

5.3 Komiteenes rolle og funksjon

Den nåværende styringsmodellen bygger på et mål om å gjøre komiteene til politiske verksteder der saker diskuteres og innstilles før bystyrets (og noen ganger formannskapets) beslutning. Erfaringene viser at komiteenes aktivitetsnivå er ujevnt, at saksmengden er ulik og ujevn, og at engasjement og innsats varierer. Som politiker og medlem i en komité har du oppgaver langs to akser; du er med i bystyregruppen til ditt parti, og du er med i komiteens saksfelt. For den som vil, er det rikelig med muligheter for å engasjere seg.

Det er avgjørende for at den politiske debatten i komiteen skal bli bra, at komiteens AU tilrettelegger arbeidet i komiteen. Her ser det ut til at tilretteleggingen i dag varierer fra rent teknisk møtegjennomføring, til å forberede gode politiske prosesser. Det er kommet innspill om at AU alltid bør ha representanter for både posisjon og opposisjon, selv om valgresultatet ikke fører til dette. I så fall må man utvide AU der det ikke automatisk blir en slik fordeling.

I dagens organisering har komiteene mulighet til å komme med komitéinitiativ, men ordningen er relativt ny og lite brukt ennå.

Styringsgruppen ser at komiteene også kan vitaliseres gjennom å gjøre saksordførerrollen mer omfattende. Hvis saksordfører oppnevnes tidlig, for eksempel når kommunaldirektørens halvårlige liste over varslede saker foreligger, kan arbeidet bli mer interessant. Samtidig kan saksordfører sammen med AU tilrettelegge prosesser og eventuelle forslag til høringer og annet arbeid knyttet til saken. Dette kan bidra til å trekke de øvrige komitémedlemmene tettere inn i den politiske drøftingen. Styringsgruppen foreslår at det vurderes å gjøre saksordførerrollen mer omfattende for derved å bidra til komiteenes aktivitet.

Styringsgruppen har fått innspill om at en kan slå sammen komiteer, konkret KIF og FIN. Her er det slektskap i komiteenes tema som er begrunnelsen, sammen med muligheten for større slagskraft. Også idrett og helse kunne ha samme komité. Det er flere prinsipper å velge mellom dersom komiteene slås sammen: Slektskap i tema, rådmannens valgte organisering, eller rett og slett arbeidsbelastning. Dersom komiteene slås sammen og antallet medlemmer fordeles på nytt, øker antallet medlemmer i hver komité. Dette kan, f eks ved en vedtatt reduksjon av bystyret,

kompensere noe for at små partier ikke kommer med så mange steder. Sammenslåing av komiteer fører også til en økonomisk besparelse knyttet til komitéleders og nestleders godtgjøring.

Kontrollkomiteen er annerledes enn de øvrige komiteene, i det den har et spesifikt lovregulert formål som kommunen ikke kan velge bort. Her er også sammensetningen og valgbarheten beskrevet i loven.¹³ Trondheim kommune er så vidt styringsgruppen vet den eneste storbyen som har kontrollkomité der alle er medlemmer av bystyret. Loven krever bare at ett medlem er fra bystyret, de øvrige (minimum tre til sammen) kan være eksterne.

Oslo har et kontrollutvalg på 11 der én er bystyremedlem. Bergen har et kontrollutvalg på 9 medlemmer der to er medlemmer av bystyret. Det som er avgjørende for valget av sammensetningen, er hva slags krav til kompetanse kommunestyret legger til grunn: Er det viktigst at kontrollkomiteen kjenner kommunens og bystyrets arbeid godt, eller er det viktigst å sikre uavhengighet eller juridisk / økonomisk spisskompetanse? Dette drøftes videre i kapittel 7.

5.4 Godtgjøring, frikjøp og grupperessurs

Det er enighet i styringsgruppen om at bystyret, med komiteer og formannskap skal ha gode arbeidsvilkår slik at det skal være mulig å rekruttere politikere fra alle samfunnslag. Dagens system der godtgjøring beregnes som fast andel av lønnsnivået på Stortinget, ser ut til å være et prinsipp de fleste kan være enige om. Samtidig er dagens ordning raus, både i forhold til godtgjøringens nivå og omfang, og i forhold til mulighetene for frikjøp. Selv om formannskapet i Trondheim er lite sett i forhold til antallet i andre storbyer, er det ingen andre som har et formannskap av bare heltidspolitikere.

Det er 13 heltidspolitikere i Trondheim, når en holder ordførers politiske rådgiver utenfor. Ut over formannskapets medlemmer, dreier det seg om to politikere som både er komitéledere og gruppeledere. Disse kommer inn under ordningen der verv som til sammen gir 80 pst av kommunalrådenes lønn, forhøyes til 100 pst.

Mandatet til styringsgruppen har vært å se med kritiske øyne på de ordningene vi har i dag, og komme med forslag som både fører til innsparinger, og dessuten omfordeler ressurser mellom lønn/ godtgjøring og andre driftskostnader. I kapittel 7.5 gjennomgås dagens godtgjøringsmodell og godtgjøringsnivå. Dette sammenliknes også med frikjøpsomfanget før 1999 og godtgjøringsnivået før 2007. Både utvidelsen av formannskapet (1999) og endringene i godtgjøringen (2007) førte til betydelige økte kostnader.

Styringsgruppen ser det som svært viktig at det gjennomføres frikjøp av et tilstrekkelig antall enkeltpolitikere, slik at det er mulig å arbeide seriøst på heltid med politikk, og sikre byen et aktivt demokratisk styre. Heltidspolitikere er en viktig del av maktbalansen mellom politikk og administrasjon. Politikerne trenger tid nok til å sette seg inn i kompliserte saker, og for å være tilgjengelige for innbyggerne. Også bystyrets små partier må få muligheten til et visst frikjøp, nettopp for å ha gode vilkår for å delta i demokratiske og politiske prosesser.

Ved å frigjøre mer til drift, får alle politikere økt mulighet til å delta i kompetanseheving, studieturer eller konferanser, og kommunen kan gjennomføre nødvendig representasjon og vertskapsforpliktelser. Styringsgruppen understreker at dette ikke bare handler om å få delta på reiser, men om å være tilstede på vesentlige arenaer. Politikerne skal både vise interesse og fronte

¹³ Kommunelovens § 77

viktige saker i den aktuelle politiske situasjonen. Kommunens politikere skal samarbeide med næringsliv, academia og andre viktige samfunnsaktører. Norges tredje største by må være representert lokalt og nasjonalt, og kommunen har også samarbeid som medfører internasjonal deltakelse. Samfunnet endres, og det er krevende å holde seg oppdatert, også om nye forhold som gjelder kommunesektoren.

Styringsgruppen har fått innspill om å åpne for å utbetale lønn / godtgjøring til personer som ikke sitter i bystyret, der dagens regelverk oppfattes som for strengt. Hensikten er å kunne bruke deler av partiets grupperessurs til å lønne medarbeidere som partigruppene kan ha nytte av. Styringsgruppen ser at en kan gjøre reglene mindre strenge. I den forbindelse er det viktig å minne om at slike ressurser ikke skal gå til valgkamp eller til drift av partiene. Det er byens utøvende politiske myndighet som skal synliggjøres og styrkes.

Alle partier og medlemmer i Bystyret skal oppleve at de får tilfredsstillende arbeidsvilkår. Uavhengig av størrelsen på partiene bør alle ha muligheter til å synliggjøre sitt partis politikk i bystyret.

5.5 Lovpålagte og ikke lovpålagte råd og utvalg

Kommunen har en rekke lovpålagte og ikke lovpålagte råd og utvalg. Blant disse er det fire tyngre partssammensatte råd som arbeider med saker som er vesentlig for kommunen: Eldrerådet (lovpålagt), Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne (lovpålagt), Mangfoldsrådet (nytt, ikke lovpålagt), Studentrådet (ikke lovpålagt). I lovetekstene vedrørende de lovpålagte rådene er det opp til kommunene hvordan rådene settes sammen. I Eldrerådslova heter det at "Rådet peikar sjølv ut leiar og nestleiar, som skal veljast ut mellom pensjonistane". Det er ikke tilsvarende krav for det andre lovpålagte rådet.¹⁴

Det er råd bystyret gjerne vil høre i en rekke saker i løpet av et år. I de tilbakemeldinger styringsgruppen har fått fra disse rådene mener flere at de blir for lite brukt, og får for liten tid til behandling av viktige saker som de får til høring. Noen av sakene blir behandlet som orienteringssaker i rådene fordi vedtakene i bystyret eller formannskapet allerede er gjort. Andre saker som når fram i tide, gis svært kort frist for behandlingen, slik at rådets medlemmer har press på seg til å komme med uttalelser i samme møte som saken behandles første gang.

Styringsgruppen er enig i at dette er uheldig. Selve hensikten med å ha slike rådgivende organer blir borte dersom en ikke tar rådgivingen på alvor og gir rådene nok tid og ressurser til sitt arbeid. Det bør vurderes om det er mulig å finne måter å få sendt fram sakene tidligere eller ikke kreve så høyt tempo i prosessen fram mot vedtak.

Det er stort sett høringsuttalelser og bystyresaker som blir behandlet i rådene. Her kunne formannskapet blitt flinkere til å sende saker via rådene før de gjør vedtak, på samme måte som komiteene i dag får noen saker som skal tilbake til formannskapet for vedtak.

I disse rådene sitter det flere parter. Styringsgruppen har diskutert hvordan rådene er sammensatt, og synes det er flere spørsmål som kan stilles her: Er det bare medlemmer fra

¹⁴ Eldrerådslova § 2.

Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m. § 6

brukergruppene eller organisasjonene som skal være fullverdige medlemmer, og skal politikere være medlemmer eller observatører? Dette er det opp til kommunen selv å avgjøre.

I noen tilfeller er det problematisk å ha flere hatter på: Rådene kan gjennom flertallsvedtak gi anbefalinger som politikerne i rådet ikke kan følge opp i bystyret, og dette blir vanskelig både å forstå og forsvare overfor rådenes øvrige medlemmer. I dag har vi politikere som ledere for alle de fire nevnte rådene. Når det gjelder Eldrerådet er dette ikke i tråd med lovteksten, men også når det gjelder de øvrige rådene kan en spørre, er det heldig?

6 Politisk arbeid i dag, ønsker og innspill

Styringsgruppen inviterte komiteene, rådene og partiene m fl til å komme med innspill. Synet på parlamentarisme, bystyrets størrelse, erfaringer fra i dag, forholdet mellom komiteene og formannskapet og kostnadene knyttet til politisk organisering var tema som styringsgruppen nevnte i sine innledninger til komiteene, og i sitt brev til partiene. Invitasjonsbrev og innkomne uttalelser finnes i eget vedlegg.

6.1 Sammendrag : Fra komiteene

Finans- og næringskomiteen voterer ikke men tar opp flere tema. Finans – og næringskomiteen ønsker seg mer kompetanse i fht hvordan styrerepresentanter oppnevnt av bystyret skal forholde seg. Det kommer ønsker om å øke ressursene til annen drift enn lønn. Det tas opp at en kan redusere godtgjøringen heller enn å redusere antallet representanter.

Det settes også fokus på komiteenes rolle i saksgangen. Er det nødvendig å sende sakene via formannskapet?

Helse- og velferdskomiteen leverer en momentliste det ikke er votert over. Formannskapet må ikke få større makt på bekostning av komiteene, komiteenes status og innflytelse må heves. Helse- og velferdskomiteen må få et bredere saksomfang. Det stilles spørsmål om og hvordan politisk ledelse bør og kan involveres på et tidlig stadium i saksutredning og saksbehandling.

Arbeidet fungerer best når komiteene kommer inn tidlig og gjerne får anledning til å behandle saker flere ganger, og komiteen ønsker å være mer et verksted, enn et sted der partifanen er hevet.

Komiteen setter også fokus på arbeidsutvalgene i komiteene, hvordan de eventuelt kan gjøres bedre? Det settes spørsmålstegn ved at kostnadsbesparelse ser ut til å være et kriterium for politisk organisering i denne saken, og det fremføres at en ikke bør redusere bystyret dersom det fører til at mindre partier faller ut. Komiteen nevner videre saksframlegg med alternativer, vurdering av delegeringsreglementet, og rådmannsinstituttets nøytralitet.

Oppvekstkomiteen gjennomførte høringen som spørsmål og forslag til svar. Komiteen voterte ikke over temaene/ svarene. Komiteen peker på at den ikke fungerer godt nok som politisk verksted. Partiene hører til i fraksjoner og er ikke åpne nok. Samtidig er det ønske om at forslag er kjent før møtet og kan diskuteres i egen partigruppe før votering.

Komiteen ønsker å få en rolle i fht budsjettbehandlingen. Mht tidspress, ser komiteen at det kan være saker der det går fort, f eks ved høringer med tidsfrist. Det kommer fram at komiteen kunne brukt rådmannens offentliggjorte liste over kommende saker mer aktivt og bedt om flere orienteringer i forkant av at sakene fremmes. Oppnevning av saksordfører kan også skje på basis av denne listen, og derved gi saksordføreren en mer aktiv rolle. Komiteen ser at noen saker også "behandles" i formannskapet før de kommer til komiteen, og er ambivalent til dette.

Kultur- idretts- og friluftslivskomiteen oversender innspill det ikke er votert over. Det er stort fokus på komiteens arbeidsform, effektiviteten på møtene, taletid, lang nok forberedelsestid for store saker, og det at Storsalen burde hatt mikrofoner. Et annet tema er hvordan sakene fordeles i forhold til andre komiteer, f eks når bymarka og friluftsliv er tema.

Det kommer forslag om å vurdere sammenslåing med andre komiteer, f eks FIN, for å styrke innflytelsen, og det kan dessuten sikre mindre partier bredere representasjon. Det kommer konkrete forslag om enheter og tema som komiteen bør ha som saksfelt, kino, kulturskole og det internasjonale feltet med integrasjon og mangfold.

Det foreslås å styrke saksordførerrollen der Stortinget er et forbilde, eller droppe den helt. Sammensetningen av komiteenes AU med både opposisjon og posisjon er et tema. Det kommer forslag om at saksfeltet integrering bør ha egen bystyrekomiteé.

Byutviklingskomiteen oversender forslag uten å votere over dem. Forslagene dreier seg om å vurdere frikjøp av fraksjonsledere i de enkelte partiene, inntil en – to dager pr mnd, på grunn av arbeidsmengden. Denne komiteen oppfatter at de behandler om lag 60-70 pst av alle sakene som siden skal til bystyret.¹⁵ Samtidig foreslås det å vurdere om byutviklingskomiteen kan overta deler av eller alle oppgavene fra formannskapet som bygningsråd. På den annen side ønsker også komiteen at det vurderes om byutviklingskomiteen skal legge mer vekt på overordnede planer så som kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner og infrastruktur / transportplaner, og mindre vekt på enkeltreguleringer.

Kontrollkomiteen vedtok flg uttalelse:

Kontrollkomiteen ønsker å videreføre nåværende ordning der kontrollkomiteen sammensettes av og blant bystyrets medlemmer med samme antall medlemmer som i dag. Ordningen med flertall og leder fra opposisjonen bør videreføres.

¹⁵ Styringsgruppen mener det riktige er om lag 60-70 større planer, ikke 60-70 pst av alle planer.

Kontrollkomiteen legger ved en utredning om hva som må legges til grunn ved vurdering av kontrollkomiteens sammensetning. Utredningen viser til at komiteen etter loven kan bestå av bare ett medlem fra bystyret sammen med eksterne representanter valgt av bystyret, til sammen minimum tre. Utredningen viser også til at en kan velge annerledes enn i dag og redusere til fem representanter, eller utvide slik at alle partiene har en representant hver.

Kontrollkomiteens forhold til bystyret og de øvrige komiteene kan også endres, f.eks gjennom at kontrollkomiteens innstilling til bystyret går via fagkomité, for høring eller innstilling til bystyret. Kontrollkomiteen legger videre ved et saksframlegg til bystyret fra 1999, med evaluering fra en intern arbeidsgruppe, der nåværende ordning foreslås videreført.

6.2 Sammendrag: Fra råd og utvalg

Eldrerådet har behandlet saken og oppsummerer et godt forhold til rådmannen så vel som sitt sekretariat og til politisk nivå. Rådet opplever utfordringer i forhold til å rekruttere medlemmer og å ha aktive pensjonistforeninger bak seg, og dessuten å få komme tidlig nok inn i saker som kommer fra rådmannen – rådet vil heller bidra med føringer enn bare å delta som høringsorgan.

Rådet anbefaler at det får fortsette som kommunens råd med medlemmer og sammensetning som i dag. Rådet anbefaler at også formannskapets saker bør sendes til rådet før de blir behandlet. Rådet stiller videre spørsmålet om Trondheim skal gjøre som enkelte andre byer der eldrerådets leder har talerett i bystyret.

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne har behandlet saken. Rådet peker på at det blir for lite brukt, både av rådmannen, formannskapet og komiteene. Rådet sier at det kan vurderes å ha med 2 politikere i stedet for 3 (av 9 medlemmer totalt), der én er fra posisjon og én fra opposisjon. Rådet understreker at politikerne bør sitte i bystyret slik at rådets synspunkter kan bli tatt opp der. Rådet ser det som verdifullt at rådmannen har inntil 4 observatører tilstede. Disse gir rådet godt faglig grunnlag, og må også sette seg godt inn i de politiske sakene før de behandles av rådet, og sørge for å involvere rådet tidlig. Rådets uttalelse er vedlagt et eget innspill fra autismeforeningen.

6.3 Sammendrag: Fra partiene

Som forventet er partiene delt i sine uttalelser både mht parlamentarisme – formannskapsmodell og med hensyn til bystyrets størrelse. I tillegg til disse spørsmålene tar partiene opp spørsmålet om saksgang (via formannskap eller rett til komité), saksordførerrollen, innsparingsforslag knyttet til redusert godtgjøring eller redusert antall representanter i formannskap og bystyre, sammenslåing av komiteer, og behovet for klare skiller mellom politikk og administrasjon.

Arbeiderpartiet:

Om parlamentarisme: Arbeiderpartiet er for en parlamentarisk styringsmodell.

Formannskapsmodellens innebygde konsensusformål er ikke tilpasset dagens politiske virkelighet. I formannskapsmodellen er det dessuten en utfordring å gjøre komiteene til handlekraftige politiske verksted.

Om størrelsen på de politiske organene: Arbeiderpartiet har ingen prinsipielle synspunkter på størrelsen på formannskapet eller bystyret, men legger til at det i en formannskapsmodell kreves betydelige ressurser for å kunne utfordre rådmannens saksframlegg og anbefalinger, faglig og politisk.

Pensjonistpartiet:

Om størrelsen på de politiske organene: Pensjonistpartiet frykter at de små partiene blir skadelidende ved at de rammes både direkte i bystyret og i komiteene dersom man reduserer antallet representanter i bystyret.

Venstre:

Om parlamentarisme: Venstre er for en videreføring av formannskapsmodellen, fordi den sikrer en bredere og bedre belysning av sakene før beslutninger tas. Ved parlamentarisme er det fare for at beslutninger tas utenfor det offentlige rom. Dersom parlamentarisme innføres, må man sikre opposisjonens mulighet til å holde seg orientert og delta i det kommunalpolitiske virket. Alle opposisjonspartier bør ved en slik modell sikres en heltidspolitiker.

Om størrelsen på de politiske organene: Venstre ønsker å beholde dagens 85 medlemmer i bystyret, og de seks komiteene. Venstre sier at man kan redusere formannskapet. Venstre peker videre på at det er mulig å spare inn politiske hel /deltidsstillinger i fht den godtgjøringsordningen man har i dag.

Høyre:

Om parlamentarisme: Høyre ønsker å innføre parlamentarisme i Trondheim. De ser helst at det blir en parlamentarismemodell uten et "rådmannsnivå" under byrådet, som Høyre mener kan være uheldig, jfr erfaringene fra Nord-Trøndelag. Høyre ønsker en grundig utredning for å sikre at opposisjonen gis gode arbeidsvilkår.

Om størrelsen på de politiske organene: Høyre ønsker å redusere bystyret til 67 representanter. Høyre ønsker også at en vurderer å slå sammen komiteer, spesielt KIF og FIN-komiteene. Komiteene kan godt ha ulikt antall medlemmer, etter belastning og saksmengde. Høyre sier at de vil være med på å vurdere godtgjøringsordningene, f eks grupperessursen. Høyre mener at kostnadene til politisk ledelse av byen må holdes lavt.

Om saksgang for bystyresaker og saksordførerrollen: Høyre ønsker en gjennomgang av hvordan formannskapsmodellen praktiseres i dag, fordi den oppleves som en mellomting mellom formannskapsmodell og parlamentarisme. Høyre ønsker at saker som skal til bystyret, med unntak av budsjettsaker, ikke skal behandles av formannskapet, men gå rett i komiteene. Komiteene må sikres innflytelse. En bør også vurdere en "underveis-framlegging" av saker fra administrasjonen, som kan ta tilbakemeldinger med seg før saken slutføres. Avslutningsvis ber Høyre også om at saksordførerrollen vurderes, enten ved at den fjernes eller endres.

Fremskrittspartiet:

Om parlamentarisme: Fremskrittspartiet er for parlamentarisme, fordi det vil føre til en vitalisering av lokaldemokratiet og klarere politiske skillelinjer. Et byråd kan bli et element som øker handlekraften i gjennomføringsfasen etter vedtak.

Om størrelsen på de politiske organene: Fremskrittspartiet ønsker å redusere bystyret, som partiet ser som unødvendig kostbart og unødvendig topptungt.

Sosialistisk venstreparti:

Om roller og saksgang: SV peker på momenter som må tas med i utredningen, bl a tydeliggjøring av ansvaret til de ulike politiske organene, tydelig saksgang og informasjon rundt prosessene.

Dette er nødvendig for å gi partiene både i posisjon og opposisjon, og befolkningen muligheter til å delta og påvirke beslutningene. SV ser det ikke som ønskelig å innføre bydelsstyrer/ bydelsutvalg.

Senterpartiet:

Om størrelsen på de politiske organene: Senterpartiet ber om at styringsgruppen ser på muligheten for å opprettholde et stort bystyre, men ta en ny gjennomgang av frikjøpsordningene og grupperessurs. Det bør vurderes å gå tilbake til tidligere ordning hvor de partiene som ikke sitter i formannskapet får en 20 % stilling, mens partiene som er representert med heltidspolitikere i formannskapet ikke får noe ut over dette.

Om roller og saksgang: Senterpartiet ønsker at styringsgruppen vurderer modeller for å gi formannskapets medlemmer mer ansvar for det som skjer i komiteene. Det bør vurderes å gjøre hvert formannschaftsmedlem ansvarlig for hver sin komité/fagfelt og eventuelt hvilken rolle disse kan ha i komiteen. Videre ber Senterpartiet om at det sees på hvordan en kan få klarere skille mellom politikk og administrasjon, også innenfor dagens formannschaftsmodell.

Kristelig folkeparti:

Om parlamentarisme:

Kristelig folkeparti er for parlamentarisme, men ordningens innhold avgjør endelig votering. De anfører at modellen og praksis ikke må etterlate tvil om hvem som har makt og ansvar. Samtidig vil ikke modellen fungere etter hensikten hvis ikke bystyret og opposisjonen har gode nok arbeidsvilkår.

Om størrelsen på de politiske organene:

Kr.f ønsker ikke at innsparingene skal gå ut over kvaliteten på det demokratiske systemet. Men hvis innsparing må skje, er det bedre å krympe bystyrets størrelse enn antallet heltidspolitikere, fordi Trondheim trenger en viss profesjonalisering av de folkevalgte. Kr.f ser også muligheter for å slå sammen komiteer, da helst regulert etter arbeidsmengde.

Rødt:

Om parlamentarisme:

Rødt er i mot parlamentarisme. Dersom det likevel innføres, må det bygges opp en administrasjon for bystyret som har fagkunnskap og er motekspertise i fht byrådet med sin administrasjon. Parlamentarisme er et dyrt system.

Om størrelsen på de politiske organene:

Rødt er mot å kutte ned antallet bystyrerepresentanter. Slike kutt gir store konsekvenser, særlig for små parti og deres deltakelse i komiteene. Det reduserer også mangfoldet.

Om roller og saksgang:

Rødt peker på at det må gå ei tid fra partiene legger fram sine budsjettforslag og til det vedtas. Motforestillinger kan debatteres i pressa, spørsmål besvares, feil rettes opp og nødvendige drøftinger med organisasjonene gjennomføres.

Innbyggerinitiativ, temamøter, høringer og delegasjoner er bra, men det bør være en oppgave å utløse mer folkelig engasjement for utviklinga i byen. Her kan folkeavstemming også brukes i nøye utvalgte saker.

Om økonomi:

Rødt beklager i utgangspunktet at prosessen om politisk organisering kommer samtidig med en innsparingsprosess, da dette gjør det vanskelig å skille det politisk ønskelige fra økonomiske hensyn. For Rødt er grupperessursen helt avgjørende. Det gjør det mulig å spre bystyrearbeidet på flere. Dernest er godtgjørelse for komitéledere og nestledere viktig. Komitéarbeidet viktigere enn selve bystyret. Rødt mener lønnsnivået er urimelig høyt. Kutt i lønnsnivå er å foretrekke framfor kutt i stillinger. Rødt er uenig i innsparingsmetoden som gjelder fra årsskiftet 2009-2010. Når den likevel gjelder, bør den gjelde for alle verv, også i styrer for AS mv.

7 Valgmuligheter som er uavhengig av styringsform

7.1 Bystyrets størrelse

Etter Kommuneloven § 7.2 må et kommunestyre i kommuner med flere enn 100 000 innbyggere ha minimum 43 representanter. Dette er det laveste antallet, mens det ikke er noen øvre grense. Det er kommunestyret selv som fastsetter antallet, og det må skje senest 31.12 året før nytt valg, med virkning for ny valgperiode.

Trondheim har det største kommunestyret i landet med 85 representanter. Oslo hadde 85 fram til 1991. Også Bergen hadde 85 før de gikk over til et parlamentarisk styringssystem fra høsten 2000. Tromsø har 43 representanter. I tabellen under er størrelsene på de politiske organene og antallet partier som er representert, med mer, gjengitt for 8 byer inkl Trondheim. En kan merke seg at det er stor bredde i bystyret i Trondheim, med hele 11 partier representert.

Tabell: Andre bykommuner og Trondheim: Politiske organer

Kilde: kommunenes nettsider

BY	Styresett	Antall representanter i bystyret/ antall partier representert	Antall representanter formannskapet /antall partier representert	Antall representanter i kommunalutvalget /antall partier representert	Komiteer m unntak av kontrollkomité	Bydelsstyring
Oslo	Parlam	59/7	(Byråd, 7 medlemmer)		5	15 bydeler a 15 politikere som er direkte valgt, ansvar OV og HV, administrasjon, mange enheter, underutvalg, komiteer og råd i hver bydel.
Bergen	Parlam	67/9	(Byråd, 5 (7) ¹⁶ medlemmer)		4	Bydelsutvalg lagt ned 2004. 8 bydelsstyrer opprettet fra 2008. 9-11 medl oppnevnt av bystyret, rådgivende og initiativtakende, behandler mindre klager, tilskudd, høringsinstans
Stavanger	fskm	67/9	19/7	9/5	5 kommunalstyrer	Bydelsutvalg, 11 medlemmer oppnevnt av bystyret
Drammen	fskm	49/8	15/5		3	
Fr.stad	fskm	53/10	13/7		5 +	
Kr sand	fskm	53/11	13/7	7/4	4 hovedutvalg	
Tromsø	fskm	43/8	13/7		4	7 bydelsråd uten politikere, valgt fra lag, org, næring og befolkning i bydelen. Gir råd.
Trondheim	fskm	85/11	11/6		5	

Størrelsen på bystyret har innvirkning på hvor mange partier som blir representert. Beregninger basert på valgoppgjøret for Trondheim i 2007 viser at det skal stor reduksjon til i antallet representanter før mange partier faller helt ut av kommunestyret. Ved hhv 67, 59 eller 47 representanter faller kun ett parti (DEM) ut av bystyret. Ved en reduksjon fra 85 til 43 faller både Pensjonistpartiet og Demokratene ut.

¹⁶ I Bergen har Frp trukket seg ut av byrådet, derfor pt 5 (2010)

Tabell: Partifordeling i bystyret ved ulike antall representanter. Eksempel basert på valgoppgjøret i 2007

	85	73	67	59	47	43
Ap	37	32	30	26	20	19
H	13	11	10	9	7	7
FrP	13	11	10	9	7	6
SV	7	6	6	5	4	4
V	3	3	3	2	2	2
KrF	3	3	2	2	2	2
R	3	2	2	2	2	1
Sp	2	2	2	2	1	1
MDG	2	2	1	1	1	1
PP	1	1	1	1	1	0
DEM	1	0	0	0	0	0
Sum	85	73	67	59	47	43

Valgresultatet i 2003 var forskjellig fra resultatet i 2007, der både H og SV var betydelig sterkere enn i 2007. Men for de små partienes representasjon ved redusert antall medlemmer i bystyret, førte ikke dette til noen vesentlig forskjell i regneeksemplene.

Tabell: Partifordeling i bystyret ved ulikt antall representanter. Eksempel basert på valgoppgjøret i 2003.

	85	73	67	59	47	43
Ap	26	22	21	18	15	13
H	18	15	14	12	10	9
SV	15	13	12	10	8	8
FrP	10	9	8	7	6	5
PP	4	3	3	3	2	2
KrF	3	3	2	2	2	2
Sp	3	2	2	2	1	1
V	2	2	2	2	1	1
R	2	2	2	2	1	1
MDG	1	1	1	1	1	1
DEM	1	1	0	0	0	0
Sum	85	73	67	59	47	43

Drøfting

Argumentene for et mindre bystyre kan dreie seg om økonomi, enklere administrasjon og det faktum at bare et mindretall av bystyrets representanter deltar i bystyredebuttene. Motsatt kan det innvendes at et stort bystyre gir en bedre rekruttering fra ulike grupper i samfunnet, når det gjelder alder, yrke, utdanning, bosted og fritidsinteresser. Selv om ikke alle medlemmene deltar i selve bystyredebuttene, bidrar de med sine erfaringer i gruppe- og komitémøter. Mange av bystyrets mest aktive politikere har dessuten begynt i en mindre synlige rolle som menig bystyremedlem. Videre har Trondheim sterk vekst i folketallet, og det kan synes unaturlig å redusere antallet folkevalgte i en slik situasjon.

Ved reduksjon av bystyrets størrelse får de store partiene naturlig nok den største nedgangen i antallet bystyremedlemmer. For de mindre partiene vil en viktig konsekvens være at de blir representert i færre komiteer, forutsatt at en følger dagens ordning med at alle i bystyret også er medlem i enten formannskapet eller en komité.

For arbeidet i komiteene som sådan fremføres det argumenter både for og i mot at antallet representanter reduseres noe. Dersom komiteene er for store, kan det tenkes at enkelte medlemmer blir mindre aktive og ansvarlige. Bystyret kan også velge å slå sammen komiteer. Dette kan kompensere for effekten av færre representanter i bystyret og øke de små partienes muligheter for å bli representert i komiteene.

De økonomiske konsekvensene av å redusere antallet bystyrerepresentanter utgjør en besparelse på drøyt 30.000 kr pr representant i godtgjøring (pga ny ordning fra 2010 kan beløpet bare anslås), pluss kopierings- og portoutgifter. Styringsgruppen antar at det i nær framtid er aktuelt å tilrettelegge for at bystyrets representanter i hovedsak skal kunne få sine dokumenter digitalt, og at de vil benytte pc i bystyresalen. All den tid en slik ordning ikke er innført, er det vanskelig å se de økonomiske konsekvensene, men det antas at det ikke vil fordyre utsendingen av saksdokumenter.

7.2 Kontrollkomiteens størrelse og sammensetning

Trondheim kommune har en kontrollkomité på 7 medlemmer. Kontrollkomiteen (i lovtekst kalt kontrollutvalget) skal ha minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 må være medlem av bystyret (Kommuneloven § 77.1). Ut over dette bestemmer bystyret selv komiteens størrelse og sammensetning.

Tidligere utredning

I 1999 oppnevnte formannskapet en arbeidsgruppe som vurderte kontrollkomiteens sammensetning. Gruppen la til grunn følgende kriterier for vurdering av fordeler og ulemper:

- A Kontakt med politiske organer og administrasjon
- B Betydning for komiteens aktivitetsnivå
- C Medlemmenes tyngde og respekt
- D Komiteens uavhengighet og nøytralitet

I sin innstilling skrev arbeidsgruppen at kriteriene A-C peker mot en modell der komiteen i stor grad består av bystyremedlemmer. Aktive og erfarne bystyrepolitikere kjenner systemet, de har god kontakt med politiske organer, og de vet hvordan en sak bør presenteres i bystyret. Arbeidsgruppen la vekt på at kontrollkomiteen må ha tyngde og respekt for å få gjennomslag for sine saker, og ha autoritet i forhold til administrasjonen.

Det siste kriteriet (D) kan imidlertid brukes som argument for en annen sammensetning, der avstand og uavhengighet vektlegges sterkere.

Kort oppsummert skal altså kontrollkomiteen både ha et nært samarbeid med og en uavhengig status i forhold til bystyret. På den ene siden skal komiteen stå for en uavhengig og nøytral kontroll, på den andre siden skal den ha nærhet til det kommunale beslutningssystemet.

Nærhet til bystyret og dets organer vil gi komiteen innflytelse på utforming av rutiner og organisering, samt lett tilgang på informasjon. Det kan bidra til at komiteens saker har den relevans som er nødvendig for at de skal bli tatt hensyn til. På den annen kan komiteens autoritet som kontrollinstans bli svekket, idet den kan bli oppfattet som en del av det beslutningssystemet den skal kontrollere.

Arbeidsgruppen, og senere bystyret, konkluderte med at man ønsket en modell der alle komitémedlemmene er medlemmer av bystyret. Man vektla altså nærhet til det kommunale beslutningssystemet og ønsket en aktiv komité med stor tyngde og respekt. Det ble også argumentert med at man ikke opplevde at uavhengighet og habilitet hadde vært noe problem.

Andre kommentarer

Nåværende kontrollkomité har i sin uttalelse også gått inn for å opprettholde eksisterende ordning, jfr uttalelsen i kapittel 6.1.

I KRDs rapport "85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane"¹⁷ blir blant annet kontrollutvalgsmedlemmenes kompetanse drøftet. Flertallet i arbeidsgruppen bak rapporten understreker at kontrollutvalget er et lekmannsorgan og ikke et ekspertorgan. De mener derfor at det ikke bør være kompetansekrav til medlemmene. Mindretallet (ett medlem) er uenig i dette og påpeker at oppgavene til dette spesielle utvalget gjør det nødvendig at minst ett av utvalgsmedlemmene har kvalifikasjoner innen regnskap og revisjon.

Drøfting

Ingen andre større byer har kontrollkomité der alle er medlemmer av bystyret. Styringsgruppen deler 1999-utredningens syn på at det er gode argumenter for flere modeller. Eksterne medlemmer kan føre til at det blir større interesse for kontrollkomiteens saker i bystyret. En aktuell modell kan være at 1-3 av medlemmene kommer fra bystyret, f eks leder og nestleder (fra hhv opposisjon og posisjon), mens resten er eksterne medlemmer. Kostnadene ved å endre sammensetningen kan i prinsippet være lik den vi har i dagens ordning, men det kan også tenkes at kostnaden går litt opp, dersom godtgjøringen må økes for å få ønsket kompetanse inn i komiteen.

Tallet på bystyremedlemmer som blir valgt inn i kontrollkomiteen påvirker antallet representanter som kan sitte i de øvrige komiteene. Dette kommer vi tilbake til i forbindelse med de alternative modellene i kapittel 11.

7.3 Komiteenes størrelse og antall

Kommunestyret står etter loven fritt til å organisere sine komiteer. Unntaket her er kontrollkomiteen, som minst må ha 3 medlemmer og minst en av disse skal være fra bystyret.

¹⁷ KRD (2009) 85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll av kommunane ("Gramutvalget")

Et vedtak om bystyrets størrelse får konsekvenser også for komiteenes størrelse, dvs antallet representanter som skal fordeles på komiteer. I tillegg kan antallet medlemmer i hver komité avhenge av komitéstrukturen, dvs antallet komiteer.

Dersom en endrer styringsordningen gjennom å velge å ha et stort formannskap, påvirkes det tilgjengelige antallet personer som kan sitte i komiteene. Antakelig vil en slik ordning før til at noen får mer enn ett verv ut over det å sitte i bystyret. I dagens ordning sitter ingen mer enn ett sted; dvs enten i formannskapet eller i en komité.

Også kontrollkomiteens sammensetning og hvor mange av disse som skal velges blant bystyrets medlemmer, må besluttes før de øvrige komiteene velges. Den ordningen som velges påvirker antallet bystyrerepresentanter som er valgbar til de andre komiteene. Kontrollkomiteens medlemmer kan ikke delta i noen annen komité, og heller ikke i formannskapet.

7.4 Lovpålagte og ikke lovpålagte råd og utvalg

Klageorgan

Bystyret vedtok 18.6.2009 å avvikle klientutvalget som klageorgan.¹⁸ Klager etter lov om barneverntjenester og lov om sosiale tjenester sendes heretter direkte til fylkesmannen. Klagesaker etter kommunehelsetjenesteloven behandles av en klagenemnd, som settes med 5 medlemmer av formannskapet.

Øvrige klagesaker behandles imidlertid fortsatt av formannskapet som klagenemnd, bestående av alle formannskapets 11 medlemmer. Styringsgruppen mener det bør vurderes om klagenemnda på 5 medlemmer skal behandle alle typer klager. Disse medlemmene vil da møtes i særskilte møter for å behandle klager, noe som vil kunne gi en bedre klagebehandling.

Bygningsråd

Dette organet het tidligere "byggningsrådet/de faste utvalg for plansaker", noe som refererte til at tidligere plan- og bygningslov påla kommunene å ha et fast utvalg for plansaker. Etter endring i loven er ikke dette et lovpålagt organ, men det kan beholdes dersom kommunen selv ønsker det.

Bystyret vedtok 18.6.2009 å opprettholde byggningsrådet.¹⁹ I vedtaket het det imidlertid også at "bystyret forutsetter at ordningen med byggningsråd tas med i vurderingene når bystyret høsten 2009 skal ha en gjennomgang av organisering av det politiske arbeid i kommunen, herunder utvalgs- og komitéarbeid gjeldende for valgperioden 2011 – 2015".

Ny lov åpner for større delegering fra bystyret enn tidligere. Kommuneplan (og eventuelle kommunedelplaner) må vedtas av bystyret, mens "kommunestyret kan delegere myndighet til å vedta mindre reguleringsplaner i samsvar med kommunelovens regler når planen er i samsvar med rammer i kommuneplanens arealdel, og det er mindre enn fire år siden den ble vedtatt av kommunestyret" (§12-12).

Videre kan kommunestyret "delegere myndigheten til å treffe vedtak om mindre endringer i reguleringsplan eller til å vedta utfyllinger innenfor hovedtrekkene i reguleringsplanen. Små endringer kan delegeres til administrasjonen" (§12-14).

¹⁸ Sak B nr 84/09

¹⁹ SakB nr 94/09

Bystyrets vedtak 18.6.2009 innebærer følgende (utdrag fra ordførerens saksframlegg):

- Formannskapetets funksjon som bygningsråd opprettholdes
- Planstrategi vedtas av bystyret
- Planprogram for kommuneplan og kommunedelplan vedtas av bygningsrådet
- Kommuneplan og kommunedelplan vedtas av bystyret
- Bygningsrådet avgjør om kommuneplaner skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn
- Reguleringsplan vedtas av bystyret
- Bygningsrådet innstiller til bystyret i alle arealplanforslag som har vært på høring og ute til offentlig ettersyn
- Detaljert reguleringsplan som er i samsvar med overordnet plan vedtas av bygningsrådet
- Midlertidig forbud mot tiltak (bygge- og deleforbud) vedtas av rådmannen
- Planprogram for reguleringsplan vedtas av rådmannen
- Rådmannen vedtar om reguleringsplanforslag skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn
- Mindre reguleringsplaner som er i samsvar med kommuneplanens arealdel og mindre endringer og utfyllinger av reguleringsplaner vedtas av rådmannen
- Ordningen med barnas representant i det faste utvalg for plansaker opprettholdes og beholder ansvaret for å ivareta barn og unges interesser i plansaker

Drøfting

I nåværende modell er behandlingen av bygningsrådssakene en vesentlig begrunnelse for at formannskapet får godtgjøring som heltidspolitikere. Men som det er vist over er bygningsrådet ikke lenger et lovpålagt organ, og dette kan rokke ved denne begrunnelsen. Bystyret kan velge å legge oppgavene til et annet organ. Bystyret kan også velge å bruke modellen med 15 representanter i formannskapet, der disse gis 40 pst godtgjøring. I så fall vil bystyret sannsynligvis bli nødt til å legge bygningsrådets oppgaver til et annet organ, f eks byutviklingskomiteen. Hva som skal være bygningsrådets oppgaver, bestemmer bystyret, jfr det som står over.

Dersom bygningsrådet skal avvikles som organ, må det vurderes om de oppgavene som kan delegeres, skal behandles av

- bystyret (altså ikke delegeres)
- et annet politisk organ (eks gi byutviklingskomiteen beslutningsmyndighet i disse sakene)
- rådmannen

Stort sett har bystyret i Trondheim ønsket å delegerer myndighet i den utstrekning lov tillater det, begrunnet med at man ønsker å avlaste bystyret. Spørsmålet er derfor ikke så mye hva som i denne sammenheng skal delegeres, men hvem det skal delegeres til. Til rådmannen eller til et politisk organ?

Saksområdet er viktig for det lokale sjølstyret. Som reguleringsmyndighet har kommunen reell makt. Samtidig er det mange sterke interesser inne i bildet, ikke minst økonomiske, som står tett imot hverandre. Disse interessene skal veies opp mot hverandre og opp mot samfunnets interesser.

Styringsgruppen mener det er viktig at kommunen holder fast ved en sterk politisk styring av byutviklingen. Det bør derfor finnes et politisk organ som bystyret kan delegerer myndighet til. Denne bør involvere både posisjon og opposisjon. I en formannskapsmodell kan myndigheten delegeres til et bygningsråd. Bragstadutvalget argumenterer for å legge bygningsrådsfunksjonen til

byrådet. Styringsgruppen mener likevel at det finnes gode argumenter for at bystyret ikke skal delegere denne myndigheten, spesielt forholdet til opposisjonen.

Ikke lovpålagte utvalg

Bystyret behandlet 18.06.2009 en sak om ikke lovpålagte utvalg, der det ble vedtatt å legge ned tilsynsutvalgene og klimautvalget.²⁰ Nedenfor nevnes utvalg som ble vedtatt opprettholdt, med utdrag av begrunnelse i saksframlegget:

- *Ungdommens bystyre*
Fungerer etter intensjonen, erfaringene er etterspurt fra andre kommuner, stort engasjement og uttalelser i mange saker.
- *Mangfoldsråd*
I startfasen. Engasjerte medlemmer og bidrar i beslutningssystemet.
- *Studentråd*
Fungerer godt som et nødvendig koordineringsorgan og bidrar inn i beslutningssystemet i mange saker.
- *17. mai komité*
Tradisjon. Avviklingen av arrangementet i Midtbyen drives godt. 17. mai er en viktig dag.

Styringsgruppen ser ingen grunn til å foreslå at bystyret revurderer sin konklusjon i denne saken.

Drøfting

Blant mange styrer, råd og utvalg som ikke ble omtalt i bystyresaken, nevner vi her følgende:

Skattetakstutvalg

Dette er strengt tatt ikke lovpålagt, i motsetning til overskattetakstutvalget, som er et klageorgan etter byskatteloven § 4, 2. ledd. En vurdering av dette organet må ses i sammenheng med kommunens modell for eiendomstaksering. Systemene for taksering har endret seg. I dag baseres takseringen i stor grad på standarder framfor skjønn. Skjønnsavgjørelser hører i større grad hjemme i overskattetakstutvalget. Der er det viktig å ha politikere inne, ikke minst fordi det er stor folkelig interesse om skattespørsmål.

Bevillings/kontrollutvalg

Utvalget fungerer som rådgivende organ til formannskapet, der sakene blir behandlet etter en vedtatt retningslinje. Styringsgruppen mener formannskapet vil kunne fylle rollen som bevillings- og kontrollutvalg uten et eget underorgan.

Kulturskolens utvalg

Styret for Trondheim kommunale kulturskole må vurderes nærmere. Det er historiske årsaker til at en i dag har et slikt organ. Men et eget styre med politisk representasjon, kan komme i konflikt med prinsippene for enhetsmodellen.

²⁰ Sak B nr 84/09

Øvrige utvalg

Trondheim kommune har representanter i en rekke styrer, råd og utvalg. De fleste av disse er listet opp i vedlegg bakerst i rapporten. Vi mener det kan være ønskelig å opprettholde kommunal deltakelse i slike organer, sett ut fra hensyn til deltakelse, synlighet, rekruttering til politikk, og særinteresser. Medlemmene i disse organene mottar ikke godtgjøring fra bystyret.

Styringsgruppen ser det slik at en grundig gjennomgang av lovpålagte og ikke-lovpålagte råd og utvalg, ikke lar seg gjøre innefor rammene av denne utredningen, men at dette bør vurderes i en egen sak.

7.5 Godtgjøring, nivå og omfang

Trondheim kommunes reglement for godtgjøring til folkevalgte tar utgangspunkt i kommunelovens bestemmelser.²¹ Der slås det fast at alle som har et kommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid etter regler fastsatt av bystyret. Denne godtgjøringen er definert som kompensasjon og belønning for det arbeidet man utfører i vervet, og må ikke forveksles med erstatning for tapt inntekt. Dekning av eventuell tapt arbeidsfortjeneste kommer i tillegg til godtgjøringen.

Bystyret har nylig vedtatt at godtgjøringen for bystyrets medlemmer skal gis som en fast godtgjøring på 1300 kr pr møte i bystyret og komiteene. I tillegg til å være det som lovgiver har omtalt som en "belønning" for arbeidet, skal godtgjøringen dekke utgifter i forbindelse med vervet, for eksempel transport til møter og telefonkostnader.

I løpet av de siste årene har kommunene i større grad innført frikjøpsordninger for folkevalgte i sentrale posisjoner. I de større kommunene er ofte vervet som ordfører godtgjort som heltidsstilling. Andre verv, som varaordfører, formannskapsmedlem, komitéleder eller gruppeleder, kan være hel- eller deltidsgodtgjøringer. Dette avgjøres av det enkelte kommunestyret. Hensikten med frikjøpsordningene er å gi de folkevalgte muligheter til å være mest mulig jevnbyrdig i forhold til administrasjonen.

I Trondheim kommune har formannskapetets medlemmer vært frikjøpt på heltid siden innføringen av dagens styringsmodell i 1992. I tillegg har heltidspolitikerne anledning til å motta andre skattepliktige ytelser som dekning av bredbånd til hjemmekontor, avis, telefon, kjøregodtgjøring, og fri parkering.

²¹ Kommuneloven § 42.

Siden 2007 har komitéledere og – nestledere hatt frikjøp med hhv 40pst og 20pst godtgjøring, mens partigruppene disponerer en ressurs tilsvarende 40pst av grunnlaget. Størrelsen på godtgjøringen beregnes som prosentandeler av stortingsrepresentantenes lønn. Utgiftene til godtgjøring har økt på 2000-tallet etter å ha vært noenlunde uforandret gjennom det foregående tiåret. I tabellen under gis en oversikt over grunnlaget for dagens frikjøp i Trondheim kommune.

GRUNNDATA OG NIVÅ PÅ FRIKJØP, HELTID OG DELTID 2010

Grunndata:

Stortingsrepresentants lønn:	696 900
Kommunalrådsprosent:	92,00 %
Komitélederprosent:	40,00 %
Komiténestlederprosent:	20,00 %
Grupperessurs:	40,00 %
Pensjonspremie ²²	23,85 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %

I tabellen under er godtgjøring for de enkelte frikjøpene og den samlede utgiften til godtgjøring i 2010 synliggjort. Partigruppene gis en godtgjøring som tilsvarer komitélederlønn, denne ressursen kan fordeles på flere, så sant de er bystyremedlemmer, eller brukes som godtgjøring til partiets gruppeleder, som er det vanligste. To parti har ved å la sine representanter kombinere gruppeledervervet med komitéledervervet oppnådd 80 pst godtgjøring, som etter gjeldende regler fra 1.1.2008 forhøyes til 100 pst av grunnlaget. Disse to får derfor godtgjøring likt med det kommunalrådene får. Tabellen viser videre at det er 34 av bystyrets 85 representanter som får godtgjøring ut over det å sitte i bystyret.

Godtgjøring, frikjøp og nivå, Trondheim kommune 2010

	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Kommunalråd	641 148	9	5 770 332	2 189 841	7 960 173
Komitéleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komiténestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	2	256 459	97 326	353 785
Bystyremedlem	32 500	72	2 340 000	329 940	2 669 940
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Sum			15 510 016	5 327 961	20 837 977

²² Pensjonspremie gjelder folkevalgte med 20pst stilling eller mer

Det politiske regnskapet inneholder ikke bare godtgjøring ("lønn"), men også noe til drift. Det samlede budsjettet for folkevalgte i 2010 er ca 28,9 mill kr. Trekker man fra godtgjøringer og overføringer (formannskapets tilleggsbevilgningskonto og annet), gjenstår ca 4,2 mill kr. Av dette er ca 2 mill kr avsatt til representasjon og til overføringer og utgifter ved feiring av 17. mai. De folkevalgte har med andre ord drøyt 2 mill kr til disposisjon til drift i 2010. Dette beløpet kan heller ikke disponeres fritt, fordi det bl a skal dekke trykking av bystyrets sakspapirer, mat under møter, telefon, data og kontorutstyr.

Godtgjøring : Virkningen av ny ordning fra 1.1.2008

Bystyrets vedtak 22.11.2007, med virkning fra 1.1.2008, innebar en stor økning i utgiftene til godtgjøring. I korte trekk var endringene følgende:

- komitéleder: fra 20 pst til 40 pst
- nestleder: fra 10 pst til 20 pst
- partigrupper: fra 20 pst for partier som ikke hadde heltidspolitiker til 40 pst for alle
- den som ved kombinasjon av verv ovenfor oppnår minst 80 pst godtgjøring, kan søke om å få dekket opp til 100 pst
- bystyremedlem: fra 3,6 pst til 5 pst

Gitt dagens styringsmodell og lønnsnivå, er forskjellen mellom utgiften i godtgjøringsreglementet fra 2007 og det som gjelder i dag, 5.637.727 kr inkl sosiale utgifter. Fordeling framgår av tabellen nedenfor:

	Budsj 2010, gjeld. regl.	Budsj. 2010, regl. 2007	Differanse
6 komitéledere	2.122.713	1.061.356	1.061.356
6 nestledere	1.061.356	530.678	530.678
Partigrupper	3.891.640	884.464	3.007.176
Økning 80% - 100%	353.785		353.785
Bystyremedlemmer	2.633.580	1.948.849	684.731
SUM FORSKJELL			5.637.727

Bystyret utvidet formannskapet med to medlemmer ved valgoppjøret i 1999. Trondheim har landets minste formannskap målt i pst av antallet kommunestyremedlemmer. Dette tallet påvirkes selvfølgelig av størrelsen på bystyret. Kostnaden knyttet til hver heltidspolitiker er på om lag 960.000 kroner, og forskjellen på kostnaden før og etter 1999 er derfor på nesten 2 mill kroner.

Godtgjøring i andre kommuner (kilde: nettsidene til den enkelte kommune)

	Bergen	Stavanger	Kristiansand	Drammen	Tromsø
Ordfører	825.000 Reguleres ift gjsn endring i stortingslønn to foregående år	Som rådmannens grunnlønn	767.825 Gjennomsnitt av ordførerlønn i de 10 største kommunene, unntatt Oslo. + overtidskomp 10.000	772.000 75% av statsråds lønn	720.000 Reguleres etter gjsn lønnsutv for ansatte i Tromsø kommune
Varaordfører	693.000	Som høyest lønnet direktør	717.825 + overtidskomp 10.000	543.000 (prøveprosj. varaordf. på heltid)	612.000
Bystyremedlem	Fast 21.270 kr/år + 2.660 kr/møte + telefongodtgj 1.200 kr/år + avisgodtgj 1.200 kr/år	1500 kr/møte	1536 kr/møte	1544 kr/møte	12000 kr/år
Varamedlem bystyre	2.660 kr/møte	1500 kr/møte		1544 kr/møte	1500 kr/møte
Leder komite/hov.utv	660.000 kr/år	105.000 kr/år	71.783 kr/år	68.000 kr/år	300.000 kr/år
Medlem komite/hov.utv	Fast 15.950 kr/år pluss 1.860 kr/møte	26000 kr/år (kommunal-styre)	10.767 kr/år + 1536 kr/møte	1544 kr/møte	6000 kr/år
Varamedlem komite/hov.utv	1.860 kr/møte		1920 kr/møte	1544 kr/møte	1500 kr/møte
Leder div utvalg		52000 kr/år		1358 kr/møte	1000 kr/møte
Medlem div utvalg		26000 kr/år		1019 kr/møte	750 kr/møte
Formannskap		79000 kr/år	143.565	3773 kr/møte	18000 kr/år
Kommunal-utvalg		131000 kr/år			
Vara formannskap/kommutv		1000 kr/møte	1920 kr/møte		1500 kr/møte
Støtte til partigruppene	425.360 kr/år + pr repr: 63.800 kr/år (opposisjon) 53.170 kr/år (posisjon).	50.000 kr/år + pr repr: 11.000 kr/år			
Gruppeleder		20% ordførers lønn + frikjøp ²³	143.565	8500 pr medl i bystyret	75600 + 25200 pr medl i bystyret
Leder bydelsutvalg	20% stilling	52500			
Medlem bydelsutvalg	10.630 kr/år + 1.330 kr/møte	13000			

²³ Frikjøp til gruppenes disposisjon tilsvarende 100 % av ordførerens lønn når partiet har 7,75 representanter i bystyret. For færre eller flere representanter, reguleres frikjøpsordningen tilsvarende.

Også de andre store byene har godtgjøring og frikjøp for sine hel – og deltidspolitikere. Prinsippene som ligger til grunn for lønnsnivået varierer, men de fleste har forsøkt å knytte regulering av lønn til utviklingen av andres lønn. I flere av de andre byene, så vel som i Trondheim, er det mulig å kombinere godtgjøringen for flere verv.

Oslo og Bergen har byråd, i Oslo nylig utvidet til 7 personer, mens Bergen har gått ned til 5 personer fordi ett parti har trukket seg fra byrådssamarbeidet.

Byråden i Bergen lønnes som ordfører, byrådets nestleder som varaordføreren. Byrådene for øvrig lønnes som komitélederne. Samtlige av byrådets medlemmer gis et funksjonstillegg på 5 % regnet ut fra lønnsfastsettelsen for den enkelte. Godtgjøring og arbeidsvilkår for politiske rådgivere i Bergen fastsettes av byrådsleder etter nærmere retningslinjer fastlagt av byrådet, innenfor byrådets vedtatte budsjettamme. Akkurat nå er det én rådgiver pr byråd i Bergen kommune.

8 Valgmuligheter som gjelder formannskapsmodellen

8.1 Formannskapets størrelse og sammensetning

Kommuneloven kapittel 2, § 8.1 sier at kommunestyret skal velge et formannskap (så sant det ikke er innført parlamentarisme) på minimum 5 medlemmer. Antallet medlemmer i formannskapet kan endres ved konstitueringen etter valget, for hver ny periode. Dette betyr at i antallet formannskapsmedlemmer kan bli gjenstand for forhandlinger. Det skjedde i 1999 da formannskapet ble utvidet med to plasser, fra 9 til 11 medlemmer.

Fram til 1992, mens man ennå hadde den gamle hovedutvalgsmodellen, besto formannskapet i Trondheim av 21 representanter. I dag har Trondheim landets minste formannskap, regnet som andel av kommunestyrets størrelse. Til gjengjeld er det ingen andre formannskap som består av bare heltidspolitikere.

De andre storbyene (unntatt Oslo og Bergen) har til dels betydelig større formannskap, slik tabellen på side 36 viste. Stavanger topper listen med 19 representanter. Stavanger og Kristiansand har i tillegg kommunalutvalg.²⁴

²⁴ Trondheim hadde kommunalutvalg i perioden 1975- 1992, utvalget besto av heltidspolitikere med ordfører, varaordfører og fem kommunalråde som ledet hvert sitt avdelingsstyre (hovedutvalg). Rådmannen og kommunaldirektørene møtte også fast i kommunalutvalget. I en kort overgang fra hovedutvalgsmodellen til komitémodellen slik vi kjenner den i dag, forsøkte Trondheim kommune å få dispensasjon fra lovgivingen for å ha både formannskap (21) og kommuneråd (9). Dette ble ikke godkjent, og kommunerådet ble formannskapet på 9 medlemmer.

Reglene for valg av formannskap, forholdstallsprinsippet, gir ikke muligheter for å sette sammen formannskapet på andre måter enn det valgresultatet tilsier. Det vanlige er at partier slår seg sammen og sikrer seg plasser på den måten. Hvem som sitter i formannskapet er altså et resultat av valget og valgtekniske samarbeid.

Formannskapet kan gis flere oppgaver enn det de har i dag. Det er ingenting i veien for at formannschaftsmedlemmer kan bli valgt til komitéledere, nestledere eller sitte i hver sin komité. Dette må selvfølgelig vurderes i forhold til arbeidsbyrden og arbeidsdelingen mellom formannskapet og komiteene.

Komitéledere i formannskapet er mulig å gjennomføre med både stort og lite formannskap. Ulempen er at en slik ordning kan skape en politisk elite.

Drøfting

I forhold til det mandatet styringsgruppen har fått, vil styringsgruppen peke på at det er naturlig å vurdere å redusere formannskapet med to til 9 representanter etter valget i 2011. Økonomisk utgjør hver formannschaftsrepresentant om lag 960.000 kroner, en reduksjon som utgjør en vesentlig forskjell. Samtidig vil antallet formannschaftsrepresentanter alltid kunne bli en del av forhandlingene etter valgoppgjøret, formannskapsstørrelsen kan derfor aldri betraktes som låst.

8.2 Saksgang og arbeidsdeling

Styringsgruppen har i kapittel 5 pekt på en rekke muligheter for å utvikle og vitalisere komiteene innenfor en formannschaftsmodell: AUs og saksordførers rolle, oppnevne saksordførere ved starten av hvert halvår, vurdere å sende bystyresakene rett til komité, osv.

I forhold til budsjettbehandlingen kan forholdet mellom rådmannen og bystyret formaliseres, og formannskapet kan bli reelt innstillende for budsjettene. Dette er også omtalt i kapittel 5. For å synliggjøre forholdet mellom politikk og administrasjon bedre, er det mulig å videreutvikle vurderingen av spørsmål og interpellasjoner og hvem som skal gi svar på disse, det samme gjelder forholdet til mediene.

9 Parlamentarisme - utredninger og erfaringer

9.1. Parlamentarisme og formannskapsmodell

Formannskapet er sammensatt etter forholdstallsprinsippet. Dermed vil også mindretallet bli representert. I en parlamentarisk modell velges et byråd med representanter fra bystyreflertallet. Mindretallet er ikke representert i byrådet.

I en formannskapsmodell ledes administrasjonen av en politisk uavhengig rådmann. Det er et klart og lovbestemt skille mellom folkevalgte og administrasjon. I en parlamentarisk modell oppheves dette skillet ved at administrasjonen ledes av det politisk valgte byrådet.

Hittil har kommunene Oslo og Bergen, samt fylkene Hedmark, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms innført parlamentarisme. Vi har i det følgende sett det som mest relevant å sammenlikne Trondheim med Bergen, men også erfaringer fra Oslo er trukket inn.

9.2. Parlamentarismeutredningen 2002

Bystyret behandlet 13.06.2002 saken "Spørsmål om innføring av parlamentarisme i Trondheim". Til grunn for behandlingen lå en utredning fra et politisk utvalg ledet av bystyremedlem Trygve Bragstad (H). Bystyret anså utredningen som et godt grunnlag for å innføre parlamentarisme, men vedtok å beholde formannskapsmodellen.

Bragstadutvalget hadde som mandat å utrede den beste styringsmodell gitt at bystyret vedtar parlamentarisme. Det var derfor både tilhengere og motstandere av parlamentarisme som sto bak utredningen.

Av viktige problemstillinger som ble fremhevet i utredningen, kan nevnes:

1. Sterkt byråd. Utvalget gikk inn for en rendyrket parlamentarisme med flertallsbyråd. Man stilte derfor krav til absolutt flertall ved valg av byråd. Videre gikk man inn for såkalt konstruktiv mistillit, dvs av de som stiller mistillit, også må stille med en ny byrådsleder kandidat. Begrunnelsen for dette var at man ville ha et effektivt og stabilt styre, samt gjøre det attraktivt å sitte i byråd.
2. Innsyn og offentlighet som i dag. Utvalget mente at byrådets interne dokumenter kunne unntas fra offentlighet, slik tilfelle er for rådmannens administrasjon i dag. I sin kontakt med byrådet og den sentrale administrasjonen skulle bystyret bare "kjenne byråden". Bystyremedlemmer og ansatte ved kommunens enheter kunne imidlertid ha direkte kontakt. Begrunnelsen for de siste var at dette er en rettighet alle byens innbyggere i prinsippet har, og

man anså det som uheldig dersom bystyremedlemmer skulle fratras retten til å kommunisere direkte med ledere og ansatte ved kommunale enheter.

3. Fullmakt og delegering. Gjennom utstrakt delegering ønsket utvalget å gjøre det attraktivt å sitte i byråd. Byrådets delegerte myndighet måtte være like stor som den det nåværende bystyret har gitt til formannskapet. Høringsuttalelser på vegne av kommunen ble lagt til byrådet. Den enkelte byråd ble gitt instruksjonsrett overfor sin sektor. Lønns- og administrasjonsutvalget ble også lagt under byrådet.
4. Ordførerens rolle. Utvalget gikk inn for å begrense ordførerrollen til å lede bystyret, samt konstitusjonelle oppgaver ved skifte av byråd. Tittelen ordfører skulle bare brukes i disse sammenhengene. Byrådsleder skulle være kommunens rettslige representant. Hensikten var å fjerne all tvil om hvem som er kommunens representant utad.
5. Frikjøp og heltidspolitikere. Ordfører, varaordfører, komitéledere og nestledere ble foreslått som heltidspolitikere i den parlamentariske modellen. For å gi opposisjonen like gode vilkår som i dag, gikk utvalget inn for å gi ekstra frikjøp til opposisjonspartiene. Overslagsberegninger som utvalget gjorde, gikk i retning frikjøp av et omfang litt i overkant av det bystyret har i dag, som tilsvarer ca 20 heltidsstillinger.

Drøfting

Om flertallsbyråd : Det er viktig å merke seg at Bragstadutvalgets anbefalinger for å sikre flertallsbyråd ikke er i tråd med modellene som brukes i Oslo og Bergen. Her brukes kommunelovens bestemmelse om at det er anledning til å stemme blankt, slik at det forslaget som har fått flest stemmer, er valgt. Man kan dermed få et mindretallsbyråd.

Styringsgruppen ser at det kan være fordeler med et flertallsbyråd i forhold til styringsdyktighet, slik Bragstadutvalget la vekt på. Realiteten vil imidlertid ofte være at det trengs et stort antall partier for å oppnå et flertall. Et byråd bestående av mange partier vil ikke nødvendigvis være så veldig effektivt, ettersom det kreves at alle partiene blir enige i ett og alt. Et mindretallsbyråd bestående av færre partier kan hente støtte der den måtte finnes.

Om ordførerrollen : Bragstadutvalgets anbefaling skiller seg sterkt fra hvordan ordførerrollen praktiseres i Oslo og Bergen. I begge disse byene er ordfører kommunens rettslige representant og fremste folkevalgte. Dette er også i tråd med kommuneloven § 9.3.

Videre mente Bragstadutvalget at representasjon utad og byens "symbolfunksjon" burde ligge hos byrådsleder. Også her skiller man seg fra det som er praksis i de to andre byene. Man har valgt å beholde en tradisjonell ordførerrolle også under parlamentarismen. Mens Bragstadutvalget ønsket å gjøre byrådslederfunksjonen til kommunens ledende posisjon, er den i Oslo og Bergen i stor grad begrenset til å oppfylle kommunelovens bestemmelse om å være øverste leder av kommunens administrasjon.

Om opposisjonens vilkår : Bragstadutvalgets premiss var å sikre opposisjonen like gode vilkår som under nåværende formannskapsmodell. Her kan det vises til kommuneloven § 21 som sier at bystyregrupper som ikke deltar i byrådet "skal sikres nødvendig utredningsmessig og kontormessig assistanse". I Bergen er dette gjort ved at partier i opposisjon får en høyere representantstøtte enn partier i posisjon. Dette skal gå til bl.a. sekretær- og utredningshjelp.

Hvorvidt dette også skal medføre at opposisjonen har like stor grad av frikjøpte folkevalgte som posisjonen, kan diskuteres, spesielt dersom man tar byrådsmedlemmer med i regnestykket. Et annet perspektiv kan være å se på *bystyrets* arbeidsvilkår som en med- og motspiller til byrådet.

Om bystyresekretariatet: Bystyresekretariatene i Oslo og Bergen har langt flere ansatte enn i Trondheim, hhv 57, 29 og 10. Før innføring av parlamentarisme i Bergen hadde bystyresekretariatet 8 ansatte. Årsaken til utvidelsen er at i en parlamentarisk modell trenger bystyret en egen administrasjon uavhengig av det politiske byrådet, mens man i formannskapsmodellen kan støtte seg til en partipolitisk nøytral rådmann. I Oslo og Bergen er komitésekretærene fagpersoner innen sitt område, som kan gi faglige utredninger uavhengig av byrådet. I tillegg har komiteene sekretærer som bistår med praktisk tilrettelegging. Videre har bystyresekretariatene egne rådgivere innen personal, økonomi, informasjon, IT og annet.

Om administrasjonssjef: I Nord-Trøndelag har man forsøkt en modell med en administrasjonssjef under fylkesrådet. Den vanlige modellen er at hver enkelt byråd gis instruksjonsmyndighet over sin del av administrasjonen. Fordelen med dette er at det ikke er rom for tvil om hvor ansvar og myndighet ligger.

Bortsett fra at rådmannsstillingen opphører ved innføring av parlamentarisme, er det ikke nødvendig å foreta endringer i organisasjonsstrukturen til administrasjonen for øvrig. Bragstadutvalget mente at to-nivåmodellen i Trondheim egner seg godt for en parlamentarisk modell.

9.3. 10 punkter om parlamentarisme – en sammenlikning av tre modeller

Tema	Oslo	Bergen	Bragstadutvalget
1. Bystyrets størrelse	59	67	Flertall (4): Opp til bystyret Mindretall (3): 85
2. Valg av byråd	Alminnelig flertall (over 50% av avgitte stemmer, blanke fratrukket, i tråd med kom.loven)	Som Oslo	Absolutt flertall (over 50% av bystyrets medlemmer, stemmeplikt)
3. Krav til byråden	Valgbar til Oslo bystyre (stemmerett og bosatt i Oslo kommune)	Valgbar til Bergen bystyre	Valgbar til Trondheim bystyre
4. Byrådets avgang – hvem "peker på" etterfølger?	Ordfører utpeker en person som får som oppdrag å danne byråd (forsøksordning)	Bystyret velger hele byrådet etter forslag	Når de går frivillig: Ordfører Ved mistillit: De som stiller mistillit
5. Mistillit til enkeltbyråd	Ja, iht kom lov. Trenger ikke foreslå ny kandidat	Som Oslo	Som Oslo
6. Kommunens rettslige repr. og fremste repr. utad	Ordfører	Ordfører	Byrådsleder

7. Komiteledere/ nestledere på heltid	Ja, alle	Alle lederne og noen nestledere	Ja, alle
8. AS og KF	Byråd er gen.fors. for AS og utpeker styre for KF	Som Oslo	Som Oslo
9. Informasjon, åpenhet	Byrådsmøter lukket, vedtak offentliggjøres på nettside, notater unntas offentlighet	Byrådsmøter lukket hvis ikke byrådet selv bestemmer noe annet	Byrådsmøter kan unntas offentlighet, men anbefaler åpenhet
10. Bydels- organisering	Ja, med avgjørelsesmyndighet innen mange områder	Ja, med avgjørelsesmyndighet innen svært få områder	Nei

9.4. Erfaringer fra Oslo og Bergen

En evaluering av styringsmodellen i Bergen fra 2004²⁵, som også sammenliknet Bergen med Oslo og Stavanger og Trondheim, viste følgende:

1. Bystyrets makt var ikke svekket ved innføring av parlamentarisme, noe som kan skyldes at Bergen fikk et mindretallsbyråd.
2. Komiteene hadde fått en sterkere posisjon i Oslo som følge av parlamentarismen, men det var ikke tilfelle i Bergen.
3. Ordførers makt var svekket. Det var antakelig den tydeligste endringen i forhold til styresettet under formannskapsmodellen.
4. Småpartiene følte seg ikke overkjørt.
5. Konfliktnivå var stabilt. Det er hevdet at konfliktnivået i Bergen var forholdsvis høyt også før innføring av parlamentarisme.
6. Om åpenhet og innsyn hadde rapporten fått ulike tilbakemeldinger fra posisjon og opposisjon.
7. Det var mer bruk av mistillit i Bergen enn i Oslo. Man så at mistillit ble brukt som en markering av bystyret overfor byrådet.

Erfaringene fra Oslo og Bergen kan tyde på at innføring av en ny styringsmodell kan kreve noe tid før alle aktørene har en felles forståelse for spillereglene og hvordan systemet skal praktiseres. Det er imidlertid verd å merke seg at det ikke har vært aktuelt å gå tilbake til formannskapsmodell i de to største byene.

²⁵ Myrvold (2004) *Parlamentarisme og lokalpolitiske organer. Evaluering av styringssystemet i Bergen kommune NIBR*

10 Valgmulighetene innen en parlamentarisk modell

10.1 Byrådets størrelse

Bergen har i dag et byråd på 5 personer, men har hatt 7. Oslo gikk nylig motsatt vei, det var 5, men ble utvidet med 2. Kommune-loven setter ingen rammer, slik at det er opp til bystyret selv å avgjøre størrelsen. I Bergen heter det at "byrådet består av inntil 7 medlemmer". En slik løsning gir den nødvendige fleksibilitet i forhold til ulike valgresultat og samarbeidskonstellasjoner.

10.2 Saksgang og arbeidsdeling

I en parlamentarisk modell er det byrådet som innstiller overfor bystyret. Innstillingen vil gå fra byråd til bystyre via komité. Komiteene vil derfor kunne få en større betydning enn i en formannskapsmodell. Antall komiteer og komiteenes arbeidsområde vil kunne være det samme som i en formannskapsmodell, men variasjonsmulighetene er mange.

10.3 Forretningsutvalg

Både Oslo og Bergen har et forretningsutvalg som behandler saker om bystyrets indre forhold. I Oslo har utvalget 7 medlemmer, mens det i Bergen består av alle heltidspolitikere. Det kan være en fordel å ha et bredt sammensatt forretningsutvalg, noe tilsvarende dagens gruppeledermøte, for å skape enighet omkring prosesser og prosedyrer. Ettersom forretningsutvalget ikke skal vedta politiske saker, er det ikke nødvendig med sammensetning etter forholdstall.

10.4. Varaordfører som komitéleder

Varaordførerrollen vil bli mindre arbeidskrevende i en parlamentarisk modell. Det blir derfor mulig å kombinere vervene varaordfører og komitéleder. Dette gjøres i Bergen. I Oslo er både varaordfører og ordfører vanlig komitémedlemmer.

11 Hovedalternativer

11.1 Avgrensninger

I lovverket skilles det mellom formannskapsmodell og parlamentarisme. Litteraturen om politisk organisering bruker tidvis begrepet formannskapsmodell om ordningen med formannskap og hovedutvalg. Trondheims modell blir der omtalt som en komitémodell. For vårt formål vil begrepet formannskapsmodell heretter bety bystyre med formannskap og komiteer, og står i motsetning til en parlamentarisk modell, som jo ikke har formannskap.

Styringsgruppen har ikke lagt inn noen alternativer for politisk styring der en vender tilbake til hovedutvalgsmodellen, fordi det oppfattes å ligge utenfor styringsgruppens mandat.

Styringsgruppen har ikke utredet ordninger med bydelsstyrer eller bydelsutvalg, da det antas å ligge utenfor mandatet. En drøfting i partigruppene bekreftet dette.

Styringsgruppen har ikke utredet ordninger med direktevalg av ordfører, da dette antas å ligge utenfor mandatet.

Styringsgruppen har bestrebet seg på å foreslå et begrenset antall alternativer for politisk organisering. Det står bystyret nokså fritt å opprette de komiteer de vil ha, endre antallet formannskapsmedlemmer og ellers innrette bystyret som de vil. Et viktig unntak er kontrollkomiteen som minst må ha 3 medlemmer der 1 av disse skal være fra bystyret.

Modellene tar utgangspunkt i antallet bystyrerepresentanter. I alle modeller er antallet bystyrerepresentanter et oddetall, og så langt råd er, har en prøvd å gi alle, eller så mange som mulig av bystyrets organer et slikt oddetall som medlemmer.

De store frihetsgradene gjør det mulig å bygge et nesten uendelig antall modeller, gjennom å kombinere ulike antall bystyrerepresentanter med ulike antall formannskapsrepresentanter, og samtidig variere antallet kontrollkomitérepresentanter, øke eller redusere antallet komiteer, og for eksempel foreslå at formannskapet skal bestå av komitéledere, for å nevne noen sentrale variable.

Styringsgruppen har bevisst ønsket å beholde dagens prinsipp der alle bystyrets representanter sitter i enten formannskapet, kontrollkomiteen eller en annen komité ut over det å være bystyremedlem.

Styringsgruppen har ikke sett det formålstjenlig å foreslå færre enn 9 representanter i formannskapet, selv om det er lovlig og mulig å sette antallet til 5 eller 7.²⁶ I alternativene er 9 brukt som gjennomgående størrelse. Styringsgruppen har dessuten tatt med to modeller med et formannskap på 15.

De enkelte alternative modellene er konstruerte tilfeller, og ikke tatt direkte fra modellene i andre byer. Noen fellestrekk er det imidlertid:

- Alternativ 2 er lik Stavanger mht antall medlemmer i bystyre og formannskap (kommunalutvalg i Stavanger)
- Alternativ 8 er lik Bergen mht antall medlemmer i bystyre, samt i byråd før reduksjon da ett parti trakk seg ut av samarbeidet
- Alternativ 9 er lik Oslo mht antall medlemmer i bystyre og byråd

11.2. Kostnader ved modellene

For alle modellene er det gjort beregninger over kostnader, det vil si utgifter til godtgjøring. I tillegg vil det alltid være kostnader forbundet med trykking og utsending av bystyrehefter og andre saksdokumenter, selv om vi nå i større grad går over til elektroniske sakspapirer. For hel- og deltidspolitikere vil det også påløpe kostnader til kontorplasser inkludert datautstyr og annet.

²⁶ Kommuneloven §8

11.2.1 Gjeldende reglement

Godtgjøringsberegningene tar utgangspunkt i dagens ordning. Siden 1999 har formannskapet hatt 11 medlemmer, som alle er heltidspolitikere. Fram til da var antallet 9, og økningen var en del av resultatet av de politiske forhandlingene høsten 1999. Ved valgene i 2003 og 2007 ble antallet formannschaftsmedlemmer videreført.

Heltidspolitikerens lønn beregnes som prosentandeler av stortingsrepresentanters lønn:

- ordfører : 120%
- varaordfører : 100%
- kommunalråd: 92%

Kommunalråds lønn danner i sin tur grunnlag for øvrige godtgjøringer.

I 2007 ble godtgjøringen for bystyrets komitéledere, nestledere, og partienes grupperessurs fordoblet. Siden 2007 har bystyret derfor hatt et godtgjøringsreglement som innebærer at i denne perioden har opp til 38 av bystyrets faste representanter hatt ytelser ut over bystyrehonoraret:

- formannskapets medlemmer er heltidspolitikere
- komitéledere har 40%
- komiténestledere har 20%
- alle 11 partier har en grupperessurs tilsvarende 40%, som kan fordeles på flere personer
- komitéledere i 40%, som samtidig lønnes med grupperessurs i 40%, får sin samlede 80% stilling forhøyet til 100%. (pr i dag to personer.)

Det samlede antallet personer som har godtgjøring som tilsvarer "hel stilling", er 13, og tilnærmet halv stilling er 8. I tillegg har ordfører en politisk rådgiver. Samlet lønnskostnad for politikkområdet inklusive sosiale utgifter (37,95%) (uten at sekretariat er regnet inn), kommer opp i mer enn 20 millioner kroner pr årsskiftet 2009 / 2010.

11.2.2 Konsekvenser av variasjoner innenfor de enkelte modellene

Som nevnt i kap 11.1 er det et utall variasjonsmuligheter innenfor hver modell, som alle kan ha økonomiske konsekvenser, blant annet:

- en heltidsstilling utgjør ca 960.000 kr i godtgjøring og sosiale utgifter
- en komite (leder og nestleder) utgjør tilsvarende ca 530.000 kr
- en grupperessurs (40%) utgjør ca 354.000 kr

Hvilke konsekvenser en endring av kontrollkomiteens sammensetning vil få, avhenger av om en fortsatt velger blant bystyrets medlemmer, eller hvordan en finner ønsket kompetanse, og hva en må dekke for å få denne, dvs eventuelle eksterne medlemmers godtgjøring.

11.2.3 Forutsetninger for beregningene

Beregningene for formannschaftsmodellen tar utgangspunkt i dagens reglement og situasjon, beskrevet ovenfor.

I beregningene for parlamentarisme-modeller forutsettes følgende:

- ordfører og varaordfører på heltid med samme betingelser som i dag
- komiteledere og nestledere på heltid, i tråd med Bragstadutvalgets anbefalinger

- grupperessursen på 40% gjelder bare partier som ikke sitter i byråd, i modellene er brukt tallet 7, med referanse til dagens situasjon der 4 av 11 partier utgjør budsjettflertallet
- byrådsleder lønnes som ordfører (som i Bergen)
- byrådets nestleder lønnes som varaordfører (som i Bergen)
- byrådets øvrige medlemmer lønnes som komitéledere (som i Bergen)
- byrådets rådgivere lønnes som ordførers rådgiver

Man kan selvsagt diskutere om dette er et lønnsnivå som vil vise seg å være tilstrekkelig. For vårt formål, som er sammenligning mellom modeller, er det viktigst at forutsetningene er mest mulig like i de ulike modellene.

Det er ikke regnet inn økte kostnader som følge av at bystyresekretariatet utvides ved innføring av parlamentarisme, jfr drøftingen i kap 10.5.. For å anslå størrelsesorden, kan vi ta utgangspunkt i bystyresekretariatet i Bergen, som har 29 ansatte. Fratrasket de 7 som arbeider med bydelsstyrene, står vi igjen med 22 ansatte. Et nøkternt anslag, begrunnet i at Trondheim er en mindre by, er å utvide fra dagens 10 ansatte til 15. Hvis vi regner lønnskostnader pluss sosiale utgifter pr ansatt til 600.000 kr, blir merutgiften ca 3.000.000 kr.

I alle modellene antas at bystyremedlemmene deltar på 25 møter (bystyre og komité, inklusive eventuelle ekstramøter ut over møteplanen), og at møtegodtgjøringen er 1300 kr pr møte.

I alternativene med 15 formannskapsmedlemmer åpnes det for en kombinasjon av 40 pst godtgjøring som formannskapsmedlem og 40 pst som komitéleder eller lønn fra partiets grupperessurs. Dersom dagens ordning videreføres, vil noen kunne få økt sin godtgjøring fra 80 til 100 pst i henhold til reglementet. Hvor mange dette vil utgjøre, vil variere alt etter hvordan partiene disponerer sine verv. I beregningene har vi valgt å gå ut fra et antall på 6. Totalt antall heltidspolitikere vil derfor i disse alternativene bli 8, medregnet ordfører og varaordfører. Disse mottar ikke bystyregodtgjøring på 1300 kr pr møte.

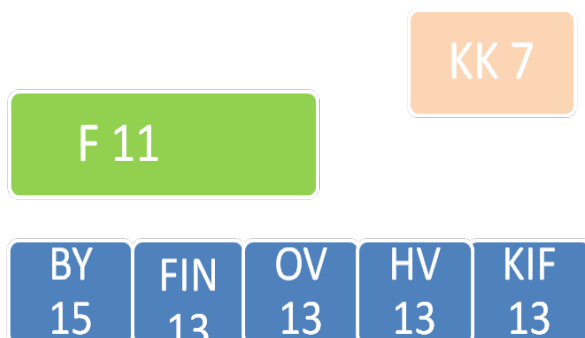
I alternativene med parlamentariske modeller, kan man kombinere vervene som varaordfører og komitéleder, og dermed oppnå en innsparing på 640.000 kr.

11.3 Hovedmodeller

11.3.1 0-alternativet

I dag har bystyret 85 representanter fra 11 partier. Formannskapet har 11 representanter, som i alt kommer fra 6 partier. Kontrollkomiteen velges av og blant bystyrets medlemmer og har 7 medlemmer. Lederen er fra opposisjonen. De øvrige bystyrekomiteene har hhv 15, eller 13 representanter. Alle bystyrets medlemmer sitter i et av bystyrets organer, enten i formannskapet, eller kontrollkomiteen, eller en annen komité.

Figur: 0-alternativet. Bystyret (85) med formannskap 11 og 6 komiteer

På basis av 85 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Formannskapet kan i prinsippet være færre eller flere representanter. Med 9 medlemmer i stedet for 11, slik en hadde før 1999, vil det bli 2 flere representanter i en av komiteene, f. eks i finanskomiteen.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f. eks 3 fra bystyret, blir det i forhold til i dag 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Antallet komiteer kan reduseres med én. Med et bystyre på 85 representanter gir det 4 store komiteer m hhv 17 og 16 representanter.

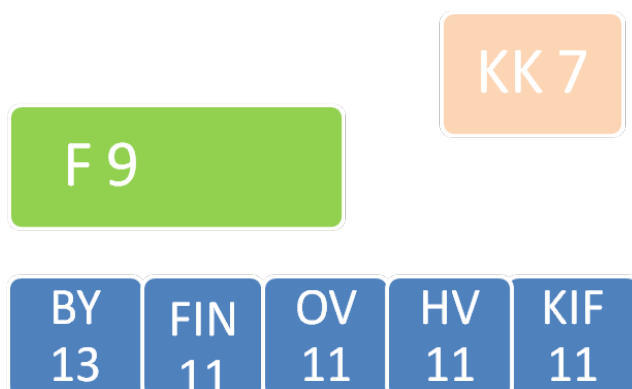
En kan videre lage kombinasjoner av disse variasjonene. Antallet komitérepresentanter vil da alltid bli en konsekvens av valget mht antallet bystyrerepresentanter i formannskapet og kontrollkomiteen.

Kostnader med denne hovedmodellen: 20.837.977 kr²⁷

²⁷ Detaljer om hovedmodellenes kostnad ligger som tabellvedlegg bak i rapporten.

11.3.2 Formannskapsmodell 73-9-alternativet

Bystyret (73) med fordeling på formannskap og komiteer

Med 73 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Formannskapet kan i prinsippet være færre eller flere representanter. Styringsgruppen foreslår likevel ikke uten videre 7 representanter, slik at valget i denne modellen vil være om en skal øke antallet til 11. Det vil f.eks. redusere byutviklingskomiteen til 11.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

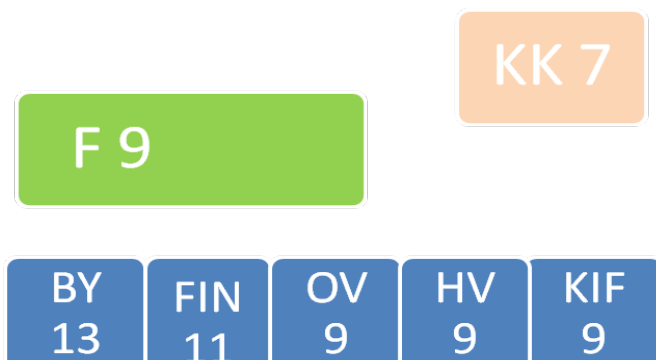
Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker. Med et bystyre på 73 representanter gir det 4 store komiteer m. hhv. 15, 14 og 13 representanter (eventuelt andre fordelinger som gir samme sum, så lenge formannskapet og kontrollkomiteen ikke endres).

En kan videre lage kombinasjoner av disse variasjonene. Antallet komitérepresentanter vil da alltid bli en konsekvens av valget mht. antallet bystyreprerentanter i formannskapet og kontrollkomiteen.

Kostnader med denne hovedmodellen: 18.698.225 kr

11.3.3 Formannskapsmodell 67-9-alternativet

Bystyret (67) med fordeling på formannskap og komiteer

Med 67 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Formannskapet kan i prinsippet være færre eller flere representanter. Styringsgruppen foreslår likevel ikke uten videre 7 representanter, slik at valget i denne modellen vil være om en skal øke antallet til 11. Det vil f.eks. redusere byutviklingskomiteen til 11.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

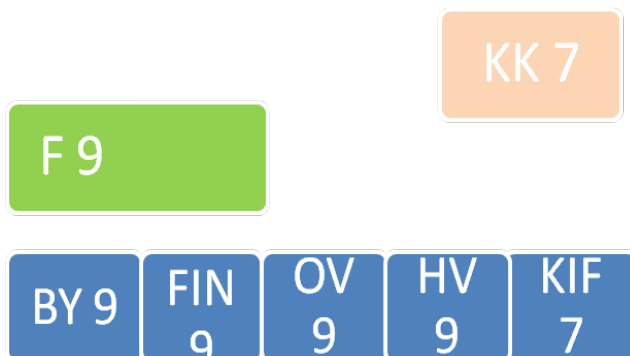
Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker. Med et bystyre på 67 representanter gir det 4 store komiteer m. hhv. 13 og 12 representanter (eventuelt andre fordelinger som gir samme sum, så lenge formannskapet og kontrollkomiteen ikke endres).

En kan videre lage kombinasjoner av disse variasjonene. Antallet komitérepresentanter vil da alltid bli en konsekvens av valget mht. antallet bystyrerepresentanter i formannskapet og kontrollkomiteen.

Kostnader med denne hovedmodellen: 18.475.730 kr

11.3.4 Formannskapsmodell 59-9-alternativet

Bystyret (59) med fordeling på formannskap og komiteer

Med 59 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Formannskapet kan i prinsippet være færre eller flere representanter. Styringsgruppen foreslår likevel ikke uten videre 7 representanter, slik at valget i denne modellen vil være om en skal øke antallet til 11. Det vil f.eks. redusere en av komiteene til 7.

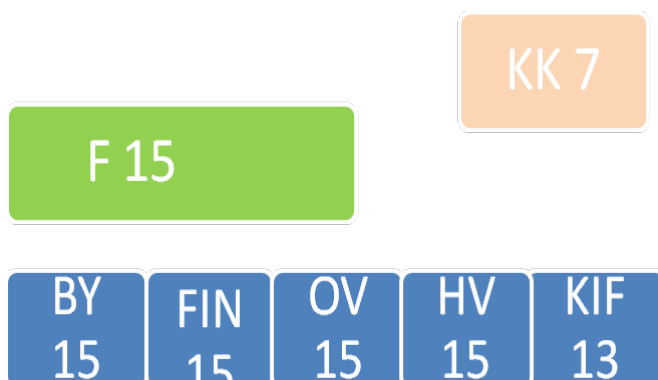
Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker. Med et bystyre på 59 representanter gir det 4 komiteer m. hhv. 11 og 10 representanter (eventuelt andre fordelinger som gir samme sum, så lenge formannskapet og kontrollkomiteen ikke endres).

En kan videre lage kombinasjoner av disse variasjonene. Antallet komitérepresentanter vil da alltid bli en konsekvens av valget mht. antallet bystyreprerentanter i formannskapet og kontrollkomiteen.

Kostnader med denne hovedmodellen: 18.179.070 kr

11.3.5 Formannskapsmodell 85-15-alternativet

Med 85 representanter i bystyret, og 15 i formannskapet, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

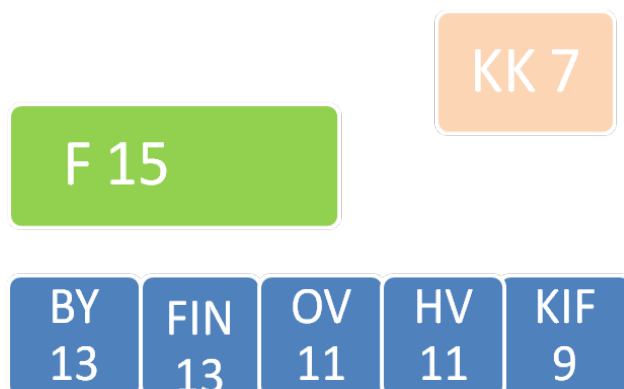
Modellen åpner for at representantene kan sitte både i formannskapet og i en komité samtidig. Dette gir mange muligheter for overlapping og derfor lite forutsigbare størrelser på komiteene, og modellen må derfor betraktes som en illustrasjon.

Godtgjøringen er det mulig å beregne, da omfanget av frikjøp likevel vil ligge fast: det er like mange partigrupper og komitéledere / nestledere som før.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f. eks 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Kostnader med denne hovedmodellen: 18.369.999 kr

11.3.6 Formannskapsmodell 67-15-alternativet

Med 67 representanter i bystyret, og 15 i formannskapet, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

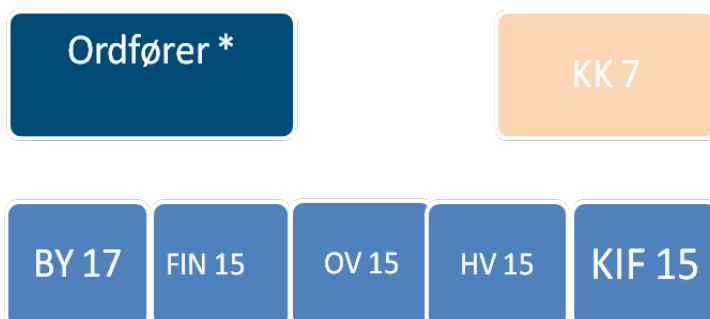
Modellen åpner for at representantene kan sitte både i formannskapet og i en komité samtidig. Dette gir mange muligheter for overlapping og derfor lite forutsigbare størrelser på komiteene, og modellen må derfor betraktes som en illustrasjon.

Godtgjøringen er det mulig å beregne, da omfanget av frikjøp likevel vil ligge fast: det er like mange partigrupper og komitéledere / nestledere som før.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f. eks 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Kostnader med denne hovedmodellen: 17.702.514 kr

11.3.7 Parlamentarisme 85-alternativet

*Varaordfører er i denne modellen komiteleder

Med 85 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Byrådet kan i prinsippet være så mange som en ønsker, styringsgruppen har antatt at 7 er et passende tall. Videre går vi ut fra at minimum byrådslederen må være en bystyrerepresentant. Øvrige kandidater trenger ikke være bystyrerepresentanter. Uansett vil de av bystyrets representanter som skulle bli plassert i byrådet, måtte erstattes av vararepresentant i bystyret. Bystyret har derfor i denne modellen 85 representanter, uavhengig av byrådets sammensetning.

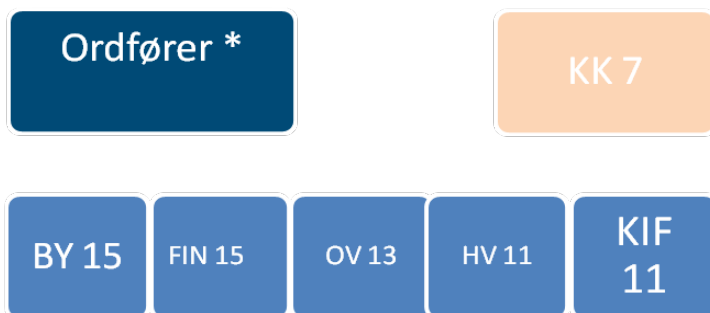
Ordfører vil i en parlamentarisk modell være lederne for et forretningsutvalg, som tar hånd om bystyrets behov for koordinering og planlegging. Øvrige medlemmer kan f.eks. være partigruppenes ledere. En kan gjøre varaordføreren til medlem eller leder av en komité, noe som er gjort i denne modellen. Ordføreren kan også være komitémedlem som i Oslo. I denne modellen har ordfører bare ordførerrollen.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Komiteene vil med et bystyre på 85 og parlamentarisk styreform bli på hhv 17 og 15 representanter, inkl. varaordfører. Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker.

Kostnader med denne hovedmodellen: 29.682.064 kr

11.3.8 Parlamentarisme 73-alternativet

*Varaordfører er i denne modellen komiteleder

Med 73 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Byrådet kan i prinsippet være så mange som en ønsker, styringsgruppen har antatt at 7 er et passende tall. Videre går vi ut fra at minimum byrådslederen må være en bystyrerepresentant. Øvrige kandidater trenger ikke være bystyrerepresentanter. Uansett vil de av bystyrets representanter som skulle bli plassert i byrådet, måtte erstattes av vararepresentant i bystyret. Bystyret har derfor i denne modellen 73 representanter, uavhengig av byrådets sammensetning.

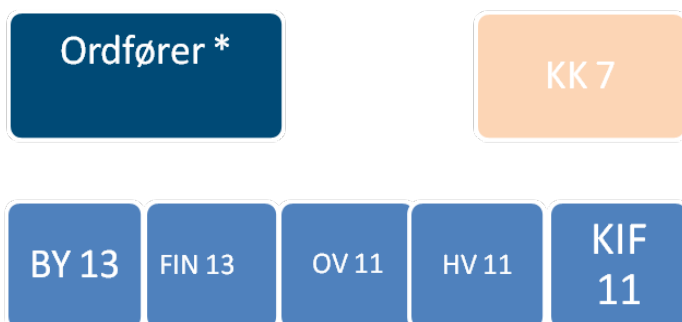
Ordfører vil i en parlamentarisk modell være lederne for et forretningsutvalg, som tar hånd om bystyrets behov for koordinering og planlegging. Øvrige medlemmer kan f.eks. være partigruppenes ledere. En kan gjøre varaordføreren til medlem eller leder av en komité, noe som er gjort i denne modellen. Ordføreren kan også være komitémedlem som i Oslo. I denne modellen har ordfører bare ordførerrollen.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Komiteene vil med et bystyre på 73 og parlamentarisk styreform bli på 13 representanter, inkl. varaordfører. Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker.

Kostnader med denne hovedmodellen: 29.237.074 kr

11.3.9 Parlamentarisme 67-alternativet

*Varaordfører er i denne modellen komiteleder

Med 67 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Byrådet kan i prinsippet være så mange som en ønsker, styringsgruppen har antatt at 7 er et passende tall. Videre går vi ut fra at minimum byrådslederen må være en bystyrerepresentant. Øvrige kandidater trenger ikke være bystyrerepresentanter. Uansett vil de av bystyrets representanter som skulle bli plassert i byrådet, måtte erstattes av vararepresentant i bystyret. Bystyret har derfor i denne modellen 67 representanter, uavhengig av byrådets sammensetning.

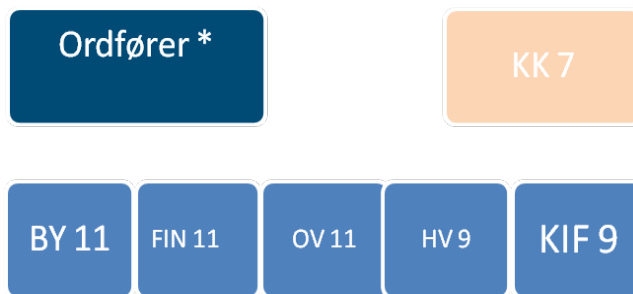
Ordfører vil i en parlamentarisk modell være lederne for et forretningsutvalg, som tar hånd om bystyrets behov for koordinering og planlegging. Øvrige medlemmer kan f.eks. være partigruppenes ledere. En kan gjøre varaordføreren til medlem eller leder av en komité, noe som er gjort i denne modellen. Ordføreren kan også være komitémedlem som i Oslo. I denne modellen har ordfører bare ordførerrollen.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Komiteene vil med et bystyre på 67 og parlamentarisk styreform bli på hhv 13 og 11 representanter, inkl. varaordfører. Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker.

Kostnader med denne hovedmodellen: 29.014.579 kr

11.3.10 Parlamentarisme 59-alternativet

*Varaordfører er i denne modellen komiteleder

Med 59 representanter i bystyret, ser styringsgruppen følgende mulige variasjoner:

Byrådet kan i prinsippet være så mange som en ønsker, styringsgruppen har antatt at 7 er et passende tall. Videre går vi ut fra at minimum byrådslederen må være en bystyrerepresentant. Øvrige kandidater trenger ikke være bystyrerepresentanter. Uansett vil de av bystyrets representanter som skulle bli plassert i byrådet, måtte erstattes av vararepresentant i bystyret. Bystyret har derfor i denne modellen 59 representanter, uavhengig av byrådets sammensetning.

Ordfører vil i en parlamentarisk modell være lederne for et forretningsutvalg, som tar hånd om bystyrets behov for koordinering og planlegging. Øvrige medlemmer kan f.eks. være partigruppenes ledere. En kan gjøre varaordføreren til medlem eller leder av en komité, noe som er gjort i denne modellen. Ordføreren kan også være komitémedlem som i Oslo. I denne modellen har ordfører bare ordførerrollen.

Kontrollkomiteen kan være flere eller færre enn dagens 7. I dag er de alle medlemmer av bystyret. Det vil være en vesentlig endring dersom bystyret vedtar at en skal erstatte noen av kontrollkomiteens representanter med eksterne krefter. Dersom kontrollkomiteen består av f.eks. 3 fra bystyret, blir det i forhold til denne modellen 4 representanter mer å fordele på øvrige komiteer, når prinsippet om at alle skal ha en oppgave ut over bare å sitte i bystyret følges.

Komiteene vil med et bystyre på 59 og parlamentarisk styreform bli på hhv 11 og 9 representanter, inkl. varaordfører. Antallet komiteer kan reduseres med én, f.eks. begrunnet med at en komité har lite saker.

Kostnader med denne hovedmodellen: 28.717.919 kr

Tabellvedlegg:
GODTGJØRING - HOVEDMODELLER

Grunndata:					
Storingsrepr. lønn:	696 900				
Kommunalrådsprosent:	92,00 %				
Komitelederprosent:	40,00 %				
Komitenestlederprosent:	20,00 %				
Grupperessurs:	40,00 %				
Møtegodtgjøring	1 300	Ant.møter:	25		
Pensjonspremie	23,85 %				
Arbeidsgiveravgift	14,10 %				
Pensjonspremie gjelder folkevalgte med 20% stilling eller mer					
Dagens modell	Bystyre:	85	Formannsk:	11	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Kommunalråd	641 148	9	5 770 332	2 189 841	7 960 173
Komiteleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komitenestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	2	256 459	97 326	353 785
Bystyremedlem	32 500	72	2 340 000	329 940	2 669 940
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Sum			15 510 016	5 327 961	20 837 977
Alternativ 1 - 73/9	Bystyre:	73	Formannsk:	9	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Kommunalråd	641 148	7	4 488 036	1 703 210	6 191 246
Komiteleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komitenestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	2	256 459	97 326	353 785
Bystyremedlem	32 500	62	2 015 000	284 115	2 299 115
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348

Sum			13 902 720	4 795 505	18 698 225
Alternativ 2 - 67/9	Bystyre:	67	Formannsk:	9	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Kommunالرåd	641 148	7	4 488 036	1 703 210	6 191 246
Komiteleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komitenestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	2	256 459	97 326	353 785
Bystyremedlem	32 500	56	1 820 000	256 620	2 076 620
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Sum			13 707 720	4 768 010	18 475 730
Alternativ 3 - 59/9	Bystyre:	59	Formannsk:	9	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Kommunالرåd	641 148	7	4 488 036	1 703 210	6 191 246
Komiteleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komitenestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	2	256 459	97 326	353 785
Bystyremedlem	32 500	48	1 560 000	219 960	1 779 960
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Sum			13 447 720	4 731 350	18 179 070
Alternativ 4 - 85/15	Bystyre:	85	Formannsk:	15	40 %
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Formannskapsmedlem	256 459	13	3 333 970	1 265 241	4 599 211
Komiteleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komitenestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356

Bystyremedlem	32 500	77	2 502 500	352 853	2 855 353
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Sum			13 749 072	4 620 927	18 369 999
Alternativ 5 - 67/15	Bystyre:	67	Formannsk:	15	40 %
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Formannskapsmedlem	256 459	13	3 333 970	1 265 241	4 599 211
Komiteleder	256 459	6	1 538 755	583 958	2 122 713
Komitenestleder	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Partigrupper	256 459	11	2 821 051	1 070 589	3 891 640
Tillegg 80 til 100	128 230	6	769 378	291 979	1 061 356
Bystyremedlem	32 500	59	1 917 500	270 368	2 187 868
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Sum			13 164 072	4 538 442	17 702 514
PARLAMENTARISME-MODELLER:					
Alternativ 6 - 85/7	Bystyre:	85	Byråd:	7	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Komiteleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Komitenestleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Partigrupper	256 459	7	1 795 214	681 284	2 476 498
Bystyremedlem	32 500	71	2 307 500	325 358	2 632 858
Politisk rådgiver, ordfører	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Byrådsleder	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Byrådsnestleder	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Byråd	641 148	5	3 205 740	1 216 578	4 422 318
Politisk rådgiver, byråd	480 861	7	3 366 027	1 277 407	4 643 434
Sum			13 810 531	4 690 758	29 682 064
Alternativ 7 - 73/7	Bystyre:	73	Byråd:	7	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648

Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Komiteleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Komitenestleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Partigrupper	256 459	7	1 795 214	681 284	2 476 498
Bystyremedlem	32 500	59	1 917 500	270 368	2 187 868
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Byrådsleder	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Byrådsnestleder	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Byråd	641 148	5	3 205 740	1 216 578	4 422 318
Rådgiver byråd	480 861	7	3 366 027	1 277 407	4 643 434
Sum			13 420 531	4 635 768	29 237 074
Alternativ 8 - 67/7	Bystyre:	67	Byråd:	7	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Komiteleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Komitenestleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Partigrupper	256 459	7	1 795 214	681 284	2 476 498
Bystyremedlem	32 500	53	1 722 500	242 873	1 965 373
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Byrådsleder	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Byrådsnestleder	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Byråd	641 148	5	3 205 740	1 216 578	4 422 318
Rådgiver byråd	480 861	7	3 366 027	1 277 407	4 643 434
Sum			13 225 531	4 608 273	29 014 579
Alternativ 9 - 59/7	Bystyre:	59	Byråd:	7	
	Lønn	Antall	Sum	Avgift	Totalt
Ordfører	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Varaordfører	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Komiteleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Komitenestleder	641 148	6	3 846 888	1 459 894	5 306 782
Partigrupper	256 459	7	1 795 214	681 284	2 476 498
Bystyremedlem	32 500	45	1 462 500	206 213	1 668 713
Pol. Rådgiver	480 861	1	480 861	182 487	663 348
Byrådsleder	836 280	1	836 280	317 368	1 153 648
Byrådsnestleder	696 900	1	696 900	264 474	961 374
Byråd	641 148	5	3 205 740	1 216 578	4 422 318
Rådgiver byråd	480 861	7	3 366 027	1 277 407	4 643 434
Sum			12 965 531	4 571 613	28 717 919

Liste over STYRER, RÅD OG UTVALG

En oversikt pr 1.10.09 basert på kommunens hjemmeside

<http://www.trondheim.kommune.no/styrer-raad-og-utvalg/>

Bystyre og formannskap oppnevner representanter til en rekke styre, råd og utvalg. Noen av disse mottar godtgjøring iht Trondheim kommunes godtgjøringsreglement, vedtatt av bystyret.

Videre er noen organer opprettet som følge av bestemmelser i lov.

Organ	Antall medlemmer	Godtj. fra bystyret	Lovbestemt
Eldreråd	3 + 6 eksterne	JA	Eldrerådslov § 1
Komm.råd f.mennesker med nedsatt funksj.evne	3 + 6 eksterne	JA	Lov om råd ...§ 2
Overformyndere	2	JA	Vergemålslov § 19
Husleienemnd	3	JA	Husleiereg.lov § 18 ²⁸
Overskattetakstutvalg	6	JA	Byskatteloven § 4, 2. ledd
Skattetakstutvalg	3	JA	Ikke lovpålagt
Studentråd	2 valgt av BYS	JA	Opprettet av bystyret
Mangfoldsråd	3 + 6 eksterne	JA	Opprettet av bystyret
17. mai-komite	9 + 5 eksterne	JA	Opprettet av bystyret
Godtgjøringsutvalg	5	JA	Opprettet av bystyret
Bevillings/kontrollutv.	5	JA	Opprettet av bystyret
Administrasjonsutvalg	5 + 4 tillitsvalgte		Kom.lov § 25
Lønnsutvalg	5		FS-regl §1.3
Forliksråd	3		Domstollov § 27
Heimevernsnemnd	2 fra TK		Forskr.HV-lov §22
Fjellstyre (Byneset)	5		Fjellov § 3
Fjellstyre (Strinda)	5		Fjellov § 3
Konfliktråd	1 fra TK		Konfliktrådslov
Kirkelig fellesråd	1 fra TK		Kirkeloven §12
Friluftsråd	3 fra TK		Vedtektene §3
Stavne gård KF	5 + 2 ansatte		
Trh Parkering KF	5		
Renholdsverket AS	5 + 2 ansatte		
Olavshallen AS	5		
Trondheim kino AS	5		
Havna, repskap	6 fra TK		
Brann/redning, repskap	3 fra TK		
Musikk/kulturskolen	3 valgt av FS		Reglementet §1
Pensjonskassen	4 valgt av BYS		
Frivillighetspriskomite	4 politikere		Opprettet av FS
Kulturpriskomite	4 politikere		
Trøndelagsrådet	3 fra TK		Vedtektene §2
ISFITs råd	3 fra TK		Vedtektene §8
Singsaker Studenthjem	3 fra TK		
Musikkteateret	2 fra TK		Vedtektene §4.1
Nidaros pilegrimsgård	1 fra TK		Vedtektene §4.1
Prima AS	1 fra TK		Vedtektene §6
Ringve museum	1 fra TK		Vedtektene §4
Laugsand sykehjem	1 fra TK		Statuttene
Olavsfestdagene	1 fra TK		Vedtektene §3
Skistua	1 fra TK, rådm. oppn.		Vedtektene §5.3
Sør-Tr idrettskrets	1 fra TK		FS-vedtak 9.3.99

²⁸ Lovhjemmel oppheves fra 1.1.2010

Sør-Tr teaterverksted	1 fra TK		Vedtektene §3
Trh borgerlige realskole	1 fra TK		Statuttene §5
TOFAs rep.skap	5 fra TK		Vedtektene §7
TOFAs styre	1 fra TK		Vedtektene §6
Trh kunstmuseum	1 fra TK		
Symfoniorkesteret	1 fra TK		
Trl Folkemuseum	1 fra TK		
Trøndelag Teater AS	1 fra TK		
Vitensenteret	1 fra TK		
Vår Frue aldersboliger	1 fra TK		
Hans Nissens stiftelse	3 foreslått av FS		Statuttene §3
Storlegatene	4 valgt av FS		Statuttene §2
Byneset f.legat helse	3 fra TK		Statuttene §2
Byneset f.legat utd.	2 fra TK		Statuttene §2
<i>Samt en rekke andre legat</i>			

Litteraturliste

Andersen, Tron Lande og Johansen, Stein (2009) *Subsidiaritet på norsk. Mulige effekter av forvaltningsreformen*. NIBR

Fimreite, Anne Lise (red) Klausen, Jan Erling, Kvalvåg, Svein, Myrvold, Trine Monica og Opedal, Ståle (2003) *Styringssystem i storby. Evaluering av styringssystemet i Bergen kommune*. Rokkansenteret

Gjerald, Ole I. og Bukve, Oddbjørn (2007) *Parlamentarisme som styringsform på regionalt nivå, frå konsensusstyre til majoritetsstyre*. Hedemark, Nord-Trøndelag, Nordland og Troms. Vestlandsforskning

Hagen, Terje P., Myrvold, Trine Monica, Opedal, Stigen, Inger Marie, Østtveiten, Helge Strand (1999): *Parlamentarisme eller formannskapsmodell? Det parlamentariske styringssystemet i Oslo sammenliknet med formannskapsmodellene i Bergen, Trondheim og Stavanger* NIBR

Hovik, Sissel og Stigen, Inger Maries (2008) *Kommunal organisering 2008. Redegjørelse for Kommunal- og regionaldepartementets organisasjonsdatabase* NIBR

Hvor godt er lokaldemokratiet? Standarder og målemetoder for innbyggernes og folkevalgtes erfaringer og oppfatninger. Dokumentasjon fra et prøveprosjekt. Universitetet i Oslo 2009

KRD (2009) *85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll av kommunane ("Gramutvalget")*

KRD (2007) *Kaupangen / Asplan Viak : Resultatledelse for lokalpolitikere, Veileder*

Lie, Trond, Olsen, Kjell Harald og Opedal, Ståle Harald (1995) *Nye Trondheim - bedre styring og økt fleksibilitet?* Rogalandsforskning

Myrvold, Trine (2004) *:Parlamentarisme og lokalpolitiske organer. Evaluering av styringssystemet i Bergen kommune* NIBR

Myrvold, Trine Monica (red) Skålnes, Sigrid og Winsvold, Marte (2004) *Et offentlig rom for lokaldemokratiet? Deltakelse, dialog og politiske meninger* NIBR

NOU 2006:7 *Det lokale folkestyret i endring? Om deltaking og engasjement i lokalpolitikken (Lokaldemokratikommisjonen)*

Politisk organisering og forholdet mellom politikk og administrasjon, Tvedestrand kommune 2007

Saksi, Hans Petter og Stigen, Inger Marie (2006) *Jakten på den gode styringsmodell, Evaluering av parlamentarisme i Hedemark fylkeskommune* NIBR

Sletterød, Niels Arvid, Lysø, Roald og Aasetre, Jørund (2006) *Makt og klokskap i kyndig praksis? Evaluering av parlamentarismen som styringsform i Nord-Trøndelag fylkeskommune, Trøndelag forskning og utvikling*

Stigen, Inger Marie, Hansen, Tore, Indseth, Marthe og Myrvold, Trine Monica (2008) *Innsetting eller utpeking? Evaluering forsøk med nye regler for byrådsdannelse i Oslo kommune*, NIBR

Vedlegg

Høringsuttalelser fra komiteer, råd og partiene.

Parlamentarismeutredningen 2002 (Bragstadutvalget)

Slik styres Oslo

Styringssystemet i Bergen kommune

Slik styres Stavanger